Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически партен Нохч-ГIалгIай областной Грозненски городской комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета а орган

КIиранди
12
АПРЕЛЬ
№ 30 (2242)
1959 шу
Мах 20 кеп.

ШерагIа йоаржае Маян хьалхара яхь

ХьатIакхоачаш латт дерригача дунен тIарча къахьегамхой доттагIлен цIей — 1 Май. Шера-шера кердача производственни толамашца духьала ух цу дезача денна вай Даьхен городашкареи юрташкареи къахьегамхой. Фабрикашка, заводашка, колхозашка, совхозашка укх шера а шерра яьржай Маян хьалхара социалистически яхь, керда декхараш тIаийца балхаш деш боахк советски нах.

Дерригача советски халкъаца цхьана цIейна кердача производственни толамашца накъа баха кийчлуш ба Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой а. Семилеткан хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра оарцагIа яьннай вай республикерча промышленни предприятей коллективаш. Валови продукци арахецара план а тIехкхоачашъяьй цар хьалхарча квартале. Соахка цу ханачул 11,3 процент дукхагIа арахийцай укх шера хьалхарча кхаь бетта Нохч-ГIалгIайчен ерригача промышленносто продукци. Къаьстта дика болх баьб хьалхарча квартале республикан промышленноста лоархIамегIа долча доакъоша — химически энергетически предприятеша.

БIаьсти бокъонца яьннай. Республикан ерригача районашка дIадоладеннад бIаьстен балхаш. ХьатIадоагIача ворхI шера Коммунистически партес вай мехкарча юртбоахама къахьегамхошта хьалхашка оттадаь доккхий декхараш толамца кхоачашдара семилеткан хьалхара бIаьсти мел лоархIаме я а ховш, мамогга оарцагIа баьннаб Нохч-ГIалгIайчен кхашкара къахьегамхой укх шера дIае езаш йола еррига культураш ханнахьа а агротехнико маяххара а дIае. Вай республикерча дукхача колхозаша, совхозаша, бIарчча районаша дика дIахьу бIаьстен балхаш, соахкарчул сихагI а дикагI а дIадув ялат, кхыйола культураш. ЧIоагIа къахьегама хьинар айденна болх беш я МагIалбика районерча «Кавказ» яхача колхоза бригадаш. Цу колхоза Владимир Савицки керте латта бригада ший аха деза лаьтта аьха а хьалха дIаюв культураш дIайийна а яьннай. «ДТ-54» яхача трактора тIа болх беш болча механизатораша В. Еремеевс, П. Никитенкас, иштта кхыбараша а хIара дийнахь нормах 7,2 гектар аха езача 9 гектар оах. В. Заикина ялат дIадув агрегат шин дийнахь яьлар 91 гектара тIа кен дIабийна. ХьажкIаш дIае лаьтта кийчдеш йоал бригада хIанз. Доккхий къахьегама толамаш даьхад семилеткан хьалхарча бIаьстен балхаш агротехнико маяххара а ханнахьа а чакхдахара яхье а баьнна, сихбенна гота боахкача Наурски районерча «Россия» яхача колхоза къахьегамхоша. ХIанзале 2343 гектар лаьтта аьхад цар, хьалха юв еррига культураш дIайийнай, хIаьта хIанз чуийнна квадратно-гнездовой хьисапе хьажкIаш дIаювш а боахк уж. Цу колхоза трактористаша Т. Назаровс, П. Илларионовс, И. Воробцовс, Д. Колесниковс хIара дийнахь цаI ах — шиъ балха нормаш кхоачашъю. Сихбенна бIаьстен балхаш деш боахк Сунженски районера къахьегамхой а. Дика лел цу районерча «XIX партсъезди», «Победеи» яхача колхозашка балхаш. Цар дерригa балхаш ший ханнахьа а дика а кхоачашду.

Вай республикан массайолча миIингашкара хоз хIанз городашкарча а юрташкарча а къахьегамхой производственни толамех дола кхааш. Цхьабакъда, еррига предприятеши, колхозаши, совхозаши яц иштта къахьегаш а дезача цIейн — 1 Маян сийна шоаш тIаийца декхараш бокъонца кхоачашдеш а. Шоаш тIаийдаь декхараш меттел, планаш а кхоачашъяьяц цхьацца йолча предприятеша.

ХIанз а во латт болх хьунеи дахчан хIамаш ечеи промышленноста предприятей, № 1 йолча кирпишкий завода, иштта кхыярий балхаш. Цу предприятеша юхаувз республикан еррига промышленность.

Шоай социалистически декхараши планаши кхоачаш ца еш йолча предприятей партийни а боахама а кулгалхоша кхето деза план кхоачашъяр хIара предприяте динза даргдоацаш гIулакх долга, цу предприятей директораштa, инженерно-технически болхлошта, партийнии, комсомольскии, профсоюзнии организацешта хьалхашка латта керттера декхар — завода коллективо ший болх бокъонца дIабахьара новкъарло еш дола гIулакхаш дIа а даьха, предприятен план кхоачашъергйола хьал оттадар да. Из дулургда нагахьа санна хьалха латтача предприятей опыт Iомайойя; из шерра балха юкъе йолайойя, кердача техникаи, технологенеи хийцца никъ лойя.

Юрта боахаме а я тIехьа йиса колхозаши совхозаши. Цхьацца йолча районашка во лел бIаьстен балхаш. ТоъаI колхозаши совхозаши я лаьтташ ахара а хьалха дIаюв культураш дIаера а тIехьа йиса шоаш деш дола балхаш агротехнико яххача тайпара ца деш. Масала, Шаьлан района совхозашка тIехьа даьхар зяба манхаш, дукхача моттигашка лаьтташ 10—12 см мара кIоаргал йоацаш аьхад, наькъий йистош, кхай йовкъаш ца оахаш йитай. Лаьтта тIеха аьха моттигаш нийсъеннай Гудермесски районерча «Дружба» яхача совхозе. ХIанз а аханза дукха лаьтташ дар Наьсарен района совхоза, МагIалбика районерча «Ингушски яхача совхоза, иштта кхыча районашка.

БIаьстен шоллагIа бола бутт чакхбоалаш латт. Дукха ха йисаяц хIанз дерригa гота балхаш йисте довла. Цхьабакъда, цхьацца йолча районашка динза диса гIулакхаш дукха да. Махулла чехкагIа дIайийна яха еза хьалха юв культураш, аьха а макха баьккха а тоадаь даккха деза хьажкIаш дIаюв лаьтташ, фуал а яьха, кийчъе еза дIаюв хьажкIаш. ХьажкIаш квадратно-гнездовой хьисапе дIаювлга вIаштIехьа даккха деза, кхы дукха а гIулакхаш де деза. Социалистически яхь лоархIаме гIулакх да, из вIашагIйолла еза хозза уйла а яь. Социалистически яхьах доахкача дикача гIулакхех цаI да вIаши новкъостал делга. Партийнии, профсоюзнии, комсомольскии организацей декхараш да хIара тIехьаюсаш йолча цеха, бригадана, участкана балха новкъарло ер фуд хьежа а цар болх тоабе хьалхалаттача болхлойи специалистийи новкъосталца цар болх тоабар а. Дикача опытах цхьаккха хIама а доаде йиш яц, цунах бизза пайда эца беза.

1 Май хьатIакхоачаш латт. Вай республикера беррига а къахьегамхой дIадахача шерашка санна, кердача къахьегама толамашца накъа гIоргба цу сийлен цIейна укх шера а.

Маян хьалхарча деношка шерра социалистически яхь а йоаржайийя, керда производственни толамаш даха, тIехкхоачашъе семилеткан хьалхарча шера планаш!

БIаьстен балхаш сихденнад

АЧХОЙ-МАРТАН, 11-ча апреле. (тха корр. телефонаца). Вай республикера беррига юрта боахама къахьегамхой санна цIаккха ца хиннача тайпара хьинар долаш семилеткан хьалхарча бIаьстен балхаш лоаццача хана йистедаха тIабийрзаб Ачхой-Мартановски районера механизатораши полеводаши.

БIаьсти хьалха дIадувча ялатех бола кен дIабийна яьннай район. ДIадийнад цхьадола баьца даараш а. 15-ча апрелага гидуаргаш дIайийна яха лерхI механизатораша.

Районе хьажкIаш дIае йолаяра дикагIа йола ха лоархI 20-гIа апрель. Цу дийнахь денз шоай беррига низ, хьинар тIа дерзадергда механизаторашеи полеводашеи 5-ча мая из боккхача маьхе йола культура дIайийна яккхара. ХьажкIай фу дIаде кийчдаь латташ да, хьажкIаш дIаювргйола 4200 гектар лаьтта дика кIоарга аьха макха баьккха 7800 тонн кхо дилла, квадратно-гнездовой сеялкашка хьежаш улл.

БIаьсти аха дезача 3618 гектарах юхедисар 500 гектар я. Планах оттаяьча ханна лаьтта аьха яргья район.

Кердача толамашка

Хьалха латт № 21 йола установка

Грознерча орден лелаеча мехкдаьтта къоастадеча завода коллектив ханал хьалха семилеткан хьалхарча шерара план кхоачашъе декхараш тIа а ийца къахьегаш я, хIаьта уж декхараш кхоачаш а ду цо.

Завода коллективашта юкъе хьалха латт № 21 йолча установкан коллектив (начальник Слободская). Цу установко квартальни планал совгIа 10 эзар тоннал тIех нефтепродукташ яьхай, хIаьта дукхха Iийи, хийи, электроэнергии а кхояьй.

Дика хьокхамаш долаш къахьийгад цига оператора нов. М. Косьяновас кулгалдеча сменас.

ХIанз нефтепереработчикаш дикача хьокхамашца 1-ча Майна накъа бахара яхь а лелаеш къахьегаш ба.

Ю. ОЛЬГИН.

Яхь лелаеча хьалха латтараш

ДоагIача тайпара дерригача дунен тIарча къахьегамхой цIейна 1-ча Майна, накъа бахара шерра социалистически яхь яьржай Нохч-ГIалгIайчен промышленни предприятешка.

Укх деношка къаьстта дика къахьегаш хьабоагIа Новогрозненски мехкдаьтта къоастадеча завода контрольно-измерительни прибораштa ремонтъеча бригадацара болхлой. БоагIача тайпара 1-ча Майна накъа бахар духьа хIара денна сменах йола задани тIехкхоачашъеш я цу бригадан коллектив. Цу бригадерча хIара болхлочо 150 процентал кIезигагIа кхоачашйиц шоай нормаш.

Дика къахьег цига установкаштa ремонтъеча бригадо а. Йиллача ханал хьалха дерригa шоай балхаш чакхдахара къахьегаш ба уж.

А. ГЛАЗОВ.

Мая сийна

ССКП XXI-ча съезда решенеша дог айдарца Наьсарерча Ахриев ГIапура цIерахча артела швейни цехо квартальни план 112 процент кхоачашъяьй.

Шоашка денна барзкъа дика тегаш, товргдолча тайпара деш ба Гетагазова Л., Тутаева Л., Абадиева Р.

Мая сийна социалистически яхье а яьнна апрель беттара план 120 процент кхоачашъе лаьрхIад швейни цехо. ТIаийца декхараш кхоачашдергхиларах шеко а яц.

С. АБИЕВ,
швейни цеха заведующи.

Комсомольски воскресник

«Октябра 40 шу» яхача совхоза шоллагIча отделенен (ТIой-Юрт) комсомольски организацес юкъерча школан комсомольски организацеца цхьана Iажий гаьнаш дIае воскресник дир. Комсомольски воскресникe баьхкар комсомоле боацараш а. Комсомольцаш беррига а баьхкар.

Хьинаре къахьийгача кагирхоша бархI гектар лаьттан тIа 1200 Iажий га дIаегIар.

Гаьнаш дIайогIаш къаьстта дика болх бир совхоза ВЛКСМ комитета секретара нов. Аушев Махьмада, токара Муртазалиевс, школьникашa А. Горбаковси, А. Полонкоевси.

Сихха дIагIоргда шераш, комсомольцаш а, комсомольцаш боаца кагий нах а боккхий хургба, къонахчул а хьинар а чIоагIлургда, лакхлургда хьаькъал. Тахан гаьнаш дIайогIаш къахьийгача кагийча нахеи маьхкарашеи боккхача безамца дувцаргда шоай къона шераш — комсомольски ха. Iажий гаьнаш а латтаргьяц дегIа ца йоагIаш: царех йоккхий гаьнаш хургья, беркате летача сомо соттаергья цар ткъовронаш.

Л. АХИЛЬГОВ,
Наьсарен района РК ВЛКСМ инструктор.

Республикан кхашка

Ханнахьа а дика а дIаде ялаташ

Нормаш тIехкхоачашъю

Дика кийчо яь арабаьннаб кхашкарча балхашка «Октябра 40 шу» яхача совхоза Долакха-Юртарча отделенен болхлой.

Кхоачам хиллал гурахьа зябь аха вIаштIехьа ца далар бахьан долаш хIанз хIара ди, хIара сахьат дукхагIа пайда баргболча тайпара дIадахьа гIерташ ди а бийса а ца къовсаш къахьегаш ба цу отделенен 1-ча тракторни бригадан механизатораш.

Сменах йола задани 110—120 процент кхоачашъю къонача трактериста Батыжевс.

Комбайнер-механик волаш болх баь ва из, хIаьта укх шера совхоза центральни усадьбе кхаь бетта йола трактористий курсаш чакхъяьхачул тIехьагIа трактора тIа болх бе а волавелар из. ДIа-юха тела бригадан ЦIе вымпел тIа а ягIаш хIара денна норма тIехкхоачаш а еш лаьтта оахаш йоал цун «ДТ-54».

Нормах 17 гектар мара йоацача хIара сменах 22—25 гектара тIа ялат дIадувш ба тракторист Даурбеков Яхьяи цунцара сеяльщик Берсингови. ХIанз кен дIабийна бовла боахк уж. ВIалла ца соцаш дика болх беш я цар «Беларусь».

ХIара сменах 70—72 гектара тIа макха боахк ший «Беларусаца» Даурбеков Мухарбика а. Из да нормах йолча 60 гектара меттел.

Лоаццача хана бIаьстанара балхаш йисте даха гIерташ 2-ча тракторни бригадан механизатораш социалистически яхье а бийха шоай декхараш толамца кхоачашдеш ба цу бригадера болхлой.

И. КУЛБУЖЕВ,

Сурта тIа: Тракторист Я. Даурбекови сеяльщик Берсингови кен дIабувш боахк.

Г. Купина сурт.

Болх сихабеш, агротехника дика лелаеш

Беррига низ тIабахийта кхашкара балхаш сихагIа йистедаха гIерташ болх беш ба «Назрановски» совхоза Iаьлий-Юртарча отделенен болхлой.

ДIадахача шера бIаьсти ялаташ дIадувргдола дерригa лаьтташ аьха даха кхийна дац цар, цудухьа хIанз дукхагIа а сихагIа а лаьтташ аха дезаш дикагIа йолча агротехнически ханашка бIаьстанара балхаш йисте даха дезаш декхараш эттад царна хьалхашка.

Из болх кхоачашбеш йиъ дизельни трактор йоал цига. Дени буси цар тата соцаш дац, цхьаболча механизатораша шин сменах а болх бу цига.

9-ча апреле йиъ трактора 57 гектар лаьтта аьхад цига. Из да хIара трактериста 6,2 гектар йола норма тIехкхоачашъелга.

Ала дезаш да цига оахам дика деш а, йовкъаш ца юташ а механизатораша болх белга.

Лаьтта ахарга хьежжа ялат дIадувлга а хIара денна лакхлуш доагIа Iаьли-Юрта. ДIабийнаб цига кен, моша горошек, дIае болабеннаб гидуаргаш, хIаьта гидуаргаши коартолаши квадратно-гнездовой хьисапе дIаюв цига.

Дика болх беш я цига Евлоев Хьасана кулгалду тракторно-полеводчески бригада. Цул тIехьа йисац садовоовощеводчески бригада а. Йолаш йолча бешамашка мугIараштa юкъера 26 гектар лаьтта аьхад цар, хIаьта 23 гектар лаьттан тIа керда сомий бешамаш дIаегIай.

Дика вIашагIбелла ба цига агитационно-массови болх а. Плакаташа, лозунгаша хозъяь я станаш, массанена гургдолчча хьалтеха доахк цар социалистически декхараш, сийлен доска тIа хIара денна дIаязбу цига дийнахь баь болх.

В. НИКИТИН.

Дика дIахьу бIаьстен балхаш

Кхашкара балхаш дIадахьара хьалхле лелаеш я Надтеречни совхоза коллектив. ХIанзале хьалха дIадувка бола ялаташ (кен, мукх) дIадийна а баьннаб совхоза механизатораш, хIаьта хIанз сихбенна гидуаргаш дIаювши бIаьстен оахам деши ба уж. Планах 4885 гектар лаьтта аха дезача 4000 гектар совгIа лаьтта аьха а макха баьккха а баьннаб совхоза механизатораш.

Надтеречни совхоза механизаторашта юкъе бIаьстен балхаш дикагIа деш, ерригача бригадашта юкъе хьалхле лелаеш я Дзакаев ТIахIира кулгалдеш йола, кхоалагIча отделенера ялхлагIа бригада.

БIаьсти эггара хьалха дIайха денача шин-кхаь дийнахь тIоадал соцаеш 400 гектар зябаи 1598 гектар гурахь дийнача ялаташтеи макха баьккхаб бригадан коллективо. Массарел хьалха бIаьстен оахама план кхоачашъяь а яьккхай цар. Планах йола 1150 гектар лаьтта аьха а шозза макха баьккха а кийчдаь Iодиллад бригадо, хIаьта план кхоачаш а еш 140 гектар гидуаргаш квадратно-гнездови хьисапе дIайийна а баьннаб.

Болх дика барца къаьстта белгалбаьнна ба цига трактористаш М. Можаев, Я. Масхадов цар прицепщикаш Ш. Закриев, С. Банкаев хIара сменах 8—9 гектар кIоарга оахам деш лаьтта оахар цар норма 5,4 гектар мара йоацача. Иштта дика болх бир трактористаша Тутаевс, Успаевс, прицепщикаша Нальчиговси, Газимовси а. Дукха ба цига дика хьокхамаш долаш болх чакхбаьккха болхлой.

А. ХАРСИЕВ,
(тха корр.).

МЕХАНИЗАТОРАША ШОАЙ ДОШ КХОАЧАШДУ

Кхашка арабовлаш семилеткан хьалхарча бIаьстен балхаш лоаццача хана а агротехнико яххача тайпара а чакхдаха аьнна шоаш тIаийца декхараш дика кхоачашду «Назрановски» совхоза Пхьиле-Къонгий юртарча отделенен механизатораша. ДикагIа болча трактористаша ЭжиевгIар Мусаси Ахьмадеи, Барахоев Махьмадгиреи, Оздоев Хаматханеи, Ажигов Хьажмурдеи, Осканов Юсапеи денна лаьтта ахара нормаш 140 процентага дIакхоачаю. Дика къахьег царца болх беча прицепщикаша Ведзижев Османеи, Котиев Хьажмурдеи, Плиев Яхьяси, ЭжиевгIар Османеи Iийсаси.

Укх шерара бIаьстен юхь дика аьттув боацаш хиннаяле а лаьтта аьха яла йоалл отделени. Кен дIабера план 145 процент кхоачашъяьй.

Пхьиле-Къонгий юртарча механизаторашеи болхлошеи сийленца кхоачашдергда шоай дош.

Д. ПЛИЕВ,
агроном.

ХЬАЛХАРЧА КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИКА 40 ШУ ДИЗАРГА

Шовзткъа шу хьалха Московско-Рязански (хьалхагIа Казански хиннача) машиннаькъа Сортировочни депон железнодорожникаша 1919 шера 12-ча апреле эггара хьалхара коммунистически субботник дир. Цу Сортировочни депон коммунисташа доладаьча гIулакхах В. И. Ленина «Сийлахь-доккхача гIулакха юхь» аьлар.

Тахан 40 шу доалл из субботник хинна.

ССКП XXI-ча съезда сийна социалистически яхь яьржача хьахилар керда патриотически болам — коммунистически хьисапе къахьега бригадаш елга. Из яхь дIайолаяьраш Москва-Сортировочни депон тепловозоремонтни цеха кагирхой коллектив яр. Цар кхайкарал дир: «Коммунистически хьисапе болх бе, деша, даха!»— аьнна.

ХIанз из болам дIабаьржаб берригача вай мехка санна Нохч-ГIалгIай республике а. 700 совгIа коллектив я вай республике из сийдола цIи яккха къовсам лоаттабеш.

Укх лохехьа шоай балхах а, вахарах а дувц из болам хьал а лаьца дIахьош болчар.

Тха къахьегам, тха вахар

Вай мехка дукха коллективаш коммунистически къахьегама бригада яха цIи тиллийтара духьа къовсам лоаттабе йолаелча вIаши дага баьлар «Старогрознефта» треста 3-ча промысла 3-ча участкера болхлой. Тхона гучадаьлар тхоаш из къовсам лоаттабе йиш йолаш долга а, из сийдола цIи яккха тхоай низ кхоачаргболта а.

Кастта собране гулбеннача болхлоша коммунистически хьисапе къахьега а, даха а, деша а, аьнна декхараш тIаийцар. Цу дийнахь денз массане цхьа дог-уйла долаш, хьинар ца кходеш къахьега йолаелар 28 сагах латта тха коллектив. Партен XXI-ча съезда сийна 1958 шера планал совгIа 1800 тонн мехкдаьтта дала аьнна тIаийца декхараш тIехкхоачашдир оаха. Даьккхача мехкдаьттага дIабода мах лохбарца пачхьалкхенна 130 эзар сом кходир. Цох тарра дика дар тха кхыдола балха хьокхамаш а.

Цу дийнахь денз керда говзалаш караерзае, болх дIахо кхы а тоабарца дукхагIа мехкдаьтта даккхара, пачхьалкхенна дукхагIа ахча кходара наькъаш лаха болабелар тха участкера болхлой. Из уйла мастера, геолога хинна ца Iеш хIара оператора, цун помощника яр.

Кхо бутт совгIа ха я тха коллективо коммунистически къахьегама участок яха сийдола цIи лелаю. Цхьа дезал санна, чIоагIа барт тайна бу оаха болх. Ше дика кхоачаш ца даь гIулакх, ше ца деш дисар новкъоста де дезилга ховш, хIаьта моллагI шийна карагIдаьннача дикача гIулакхо вай коммунизма гарга дугилга ховш ва участкера хIара болхло.

Семилеткан план ханал хьалха кхоачашъяр сийрдача кхоаненга боаккхаш бола боккха гIа ба. Цудухьа тха еррига уйлаш, дерригa хьинар партен XXI-ча съездо тIаийца из сийлахь — йоккха программа кхоачашъяра тIадерзадаь да.

Хьалхарча квартала план тIехкхоачашъярца планал совгIа 83 тонн мехкдаьтта деннад тха участко. Цхьабакъда, хьалхара квартал цхьайола скважинаш ремонт е а, дIахо йодача хана мехкдаьтта дукхагIа даккхар духьа цхьадола гIулакхаш де а дезаш хилар бахьан долаш дукха аьттув боацаш яр. Дика лел тха гIулакхаш апрель бетта. ХIанз деннеи бийсаннеи планал совгIа тха скважинаша луча мехкдаьтто хьахьокх дIахо йодача хана хIара бетта тха участко планал совгIа лур 60 тоннал кIезигагIа хург ца хилар.

Ерригача скважинашкара мехкдаьтта хьадаккхара процент 96,5 е тIаийцача декхараша лерхIачул 3,5 процент тIех я. Лакхъеннай къахьегама овсарал а. Из хьалхарча квартале 108,2 хиннаяле март бетта 110,1 процент я. Цо хьахьокх из дIахо лакхлуш хилар.

Иштта толамаш даха тхога торо хулийт тха берригача операторашa керда говзалаш караерзаяро. Масала, мехкдаьтта доаккхача операторех нийсса ахаш скважинашта лаьттан кIалхара ремонт е ховш ба. Дукха ха йоаццаш экзаменаш дIаеннай электрика говзал Iомаеш хиннараша. ХIанз участке хIара шоллагIа вола болхлой электрик ва. Беррига операторaш скважинай болх тахка ховш а, слесара—монтажника говзал йолаш а ба.

Участке болх беш лакхехьара технически образовани йолаш 3 саги, юкъера технически образовани йолаш 2 саги ва. 3 болхло мара вац юкъереи семилетнии образовани йоацаш. Уж керда дешара шу долалуш школе сайрана деша болалургба. Нефтяной институте деша вагIа виъ саг: Щербаков Федори, Петкевич Эммеи, Бабино Людмилеи, со сеи. Укх шера цига деша болалургба операторaш Муродяни Азыркини.

ХIанз мехкдаьтта дукхагIа даккха а цун довр геттара кIезига хилийта а лаьрхIа керда рационализаторски предложени кийчъеш ба тха болхлой. Царна юкъе эггара лоархIамегIа я мастера Хачатуровс кийчъеш йола предложени. Скважинашта промывка а, цементаш а еча хана арадоагIача хица дукха мехкдаьтта хул. Хица дIа а дахе дов из мехкдаьтта. Цу предложене лерхI из хий чухаргдолаш скважине хIама оттас. Цу чу Iайна хий, мехкдаьтта хьа а къоастадаь дIахецаргда. Из предложени балха юкъеяхьаро укх шера довр кIезигагIа хилийтарца 450 тонн мехкдаьтта совдаккха, аьнна коллективо тIаийца декхар дукхагIа долча даькъе кхоачашде торо хулийтаргья.

Ший еррига уйла, дерригa хьинар вай мехка коммунизм хьалъяра, сийлахь-йоккха программа кхоачашъяра тIадерзадаь къахьегаш, денна балха толамаш доахаш хьайоагIа тха участка коллектив. Коммунистически хьисапе да цун дерригa вахар а.

А. ГОНЧАРОВ,
«Старогрознефта» треста 3-ча промысла 3-ча коммунистически къахьегама участка начальник.

Сийдола цIи йоакхаргья

Вай хьамсарча коммунистически партен XXI-ча съезда решенеша дегаш гIоздаьха хьинар ца кходеш къахьег Грозненски орден лелаеча мехкдаьтта чакхдоахача завода болхлоша.

Къаьстта чIоагIа къахьег тха технологаша коммунистически къахьегама бригада яха цIи яккхар духьа социалистически яхь йоаржае, аьнна московски железнодорожникаша кхайкарал даьчул тIехьагIа.

Тха комсомольско-кагирхой установкан технологаша хьалхарчарца хьаллаьцар из сийдола болам. Установкан ерригача сменаша коммунистически хьисапе къахьега а, даха а аьнна лакхара декхараш тIаийцад. Технологаша шоай дош кхоачашду.

Хьалхарча квартале планал тIех 2000 тонн парафинисти дестилат даьккхад оаха, март бетта 20 тонн пар, 2 тонн доагам, бIаьш киловатт-сахьаташ электроэнерги кхояьй. Апрель бетта 9 дийнахь мехкдаьттан продукташ яхара план 102 процент кхоачашъяьй установко.

ХIанз, Майна хьалхарча социалистически яхье даьнна апрель беттара план ханал хьалха кхоачашъе а, планал совгIа кхы а 550 тонн продукци яла а, 10 тонн пар, 1 тонн доагам, 500 кубометр хий, 700 киловатт-сахьат электроэнерги кхое, аьнна денна дош кхоачашдеш къахьегаш ба тха технологаш.

Коммунистически къахьегама бригада яха цIи яккхар духьа къовсам лоаттабе доладеннача хана денз тха ерригача коллективо дерригa декхараш кхоачашду.

Коммунистически хьисапе да тха вахар а. Оаха тIаийцача декхараша лерхI масане а деша, кхетам лакхбе. Из оаха кхоачашду. Дика технолог-оператор Бурлаенко Иван 8-ча классе деша вагIа, нефтяной техникуме 3-ча курсе дешаш ва оператор Зеренко Дмитрий, сайрана дешача болхлой кагирхой школе деш операторий помощникаша Шамардин Викторeи, Булгаков Александреи, Стукалов Викторeи. Тха коллективе чIоагIа сийдеш я оператора Петросов Сергея смена. Из ше нефтяной институте деша вагIа. Дешаш ба цун помощникаш а.

ЧIоагIа барт тайна къахьег тха коллективо. ХIара сменан болх йистебаьлча цо даьр лоархI, дикагIа болча болхлоша шоай опыт дIайовзийт. ЧIоагIа лакхъеннай тха технологий дисциплина а.

Тха установкан коллектив дог тийша я гарггарча хана коммунистически къахьегама установка яха сийдола цIи ше [illegible]

А. САПОН,
ГНПЗ № 7 йолча установкан начальник.

Сурта тIа: Грозненски нефтеперерабатывающи завода № 7 йолча установкан оператора Петросов Сергеяс кулгалдеча сменапара (аьрдехьара аьттехьа) оператора помощник — Стукалови, оператор а сменан кулгалхо а вола Петросови, оператор — Игошини, оператора помощник — Рахматулини сменах шоаш баьча балха итогашка хьожаш боахк.

Н. Глухова сурт.

ССКП Нохч-ГIалгIай обкома VIII-гIа пленум

ССКП XXI-ча съезда решенешка хьежжа кагирхошта юкъе бу кхетама болх тоабарах

«ССКП XXI-ча съезда решенешка хьежжа кагирхошта юкъе бу кхетама болх тоабарах» дола хьалхара дош дувцаш доклад яьча ССКП обкома секретара нов. **Фоменкос** аьлар:

— ССКП XXI-ча съездо белгалдаьча тайпара вай мехкарча комсомольски организацеша дикка болх баьб боахами культуреи хьалъеча хьинаре дакъа лаца кагирхой оарцагIа боахаш. Советски кагирхоша шоай сий даьккхар эрий ихкаь латташ оахаш, юрта боахам айбеш, промышленность дегIайоалаеш. Мамогга хьаллаца дезаш да промышленностан лоархIамегIа йола объекташ хьалъеча гаргтарча шерашка миллионаш кагий нахи маьхкарийи бахийта аьнна комсомоло дIадолада гIулакх. Вай мехкарча кагийча наьхеи маьхкарийи дуккхача къахьегама гIулакхаша тешал ду цар коммунистически кхетам лакхбалара, общественни иразбахьан шоаш ца кхобеш къахьета патриотически уйла йолаш кагирхой хилара. Шоай башха дика гIулакхаш бахьан комсомоло вай дерригача халкъа юкъе ший сий а даьккхад, цунна дукха а еза из.

Вай мехкарча берригача кагийча нахеи маьхкарашеи санна коммунизм котъяккхара дерригача халкъо лоаттабеча къовсаме шоашкара мадоаггIара дакъа лоац Нохч-ГIалгIайчен комсомольцашеи кагирхошеи. Цар производстве хьалхара моттиг лелаю, промышленность мамогга дегIайоалаяра, юрта боахама деррига доакъош сихха дегIадоаладара лоаттабеча къовсаме хьокхам тел.

Кхо шу хьалха Грознен къонача нефтяникаша дIадоладир хIаман кхом белгеи хьурмат делгеи. Из патриотически гIулакх хьал а лаьца дIадихьар вай мехкарча миллионаш болча кагийча нахеи маьхкарашеи. Из болам дIаболабаьрваша — къонача грозненцаша хIанзза а дуккха а хIама кходаьд. Кхаь шера довчара цар лорадаьд 40 эзар тонн гаргга мехкдаьттеи мехкдаьттан продукташи, цхьа миллион кубически метрал духхагIа гази.

Промышленностани транспортеи предприятешка, юрта боахаме хьокхаме къахьийга Iац вай республикан кагирхой. Дуккха а кагий нахи маьхкарийи вузашка, техникумашка, школашка, политически дешар Iомадеча семинарашка, кружокашка, шоай кхетам лакхбу, цар хьинаре дакъа лоац юрта наха юкъе беча политически культурно-кхетамеи балха юкъе.

— Кагирхой идейни чIоагIа хилара лоархIамегIа йола форма я политически дешар Iомадар,— йоах докладчико.—Политическии партийни дешара сете дешаш 9000 гаргга комсомолец ва, политически кхетам шоаш лакхбеш 3000 гаргга кагий нахи маьхкарийи ба. Институташкеи, техникумашкеи, сайранарча школашкеи заочно дешаш ва 6500 саг. Кагирхой коммунистически уйланца хьалкхебара йоккха моттиг дIалоац политическии Iилмани кхетам луш йолча лекционни пропагандас. Лекционни пропаганде комсомольски организацеш шерагIа пайда эца яьннай кинолектореш, устни журналаш, тематически сайренаш, хаттарийи жопийи сайренаш вIашагIъехкар, республике цIи хезаь болча нахаца, къахьегама ветеранашца, революцен дакъалацархошца вIашагIбетталулга санна йолча формаех.

Цхьабакъда,—йоах дIахо докладчика,—кагирхой коммунистически уйланца хьалкхебара юкъе цIенхаштта кхоачам боацараш да вай. Из болх хIанз а ССКП XXI-ча съездо вайгара дIа мадехха лелабеш бац. Иштта долаше а партийни организацеша кIезига терко ю кагирхошца беча кхетама балха юкъера кхоачамбоацараш дIадахара.

Из лоархIамера болх мелбарца мара дашха йиш яц цхьаболча кагирхоша производстве дегтIара дика болх цабелга, къахьегамеи технологически дисциплина телхаелга, хIаьта цхьабараша вIалла а къа а хьегац.

Кагирхой идейно - политически кхетамца хьалкхебара юкъера кхоачамбоацараш эггара хьалха гуш да кагирхошца беча балхага хьежача. Хьаэцаргда вай кагирхой лоархIамегIа дола дакъа дешаш бола политически дешар Iомаделга. Укхаза белгалдаккха деза дуккха а занятеш идейни боарам лоха болаш елга. Цхьайолча партийни организацеша кIоаргга уйла ца еш хержаб пропагандисташ, цар балха тIахьожам лоаттабац. Бахьан доацаш дац кагирхоша политически дешар дешача системе занятешка ухилга лоха хилар. Цхьайола кружокаш форман мара йолаш яц, хIаьта царех цхьаяраш еха дIаяьннай.

Дуккха а кхоачамбоацараш да кагирхошта юкъе лекционни пропаганда, къаьстта дына духьалара пропаганда лелаеча.

Лекторски группайи докладчикий группайи декхар да кагирхошта ешача лекцейи докладийи тематика мамогга шеръяри уж дикагIа ешари. ХIара денна вIашагIдехка деза кагирхошта сакъердамеи кIоаргга чулоацам болаши йола лекцеш ешилга.

Кагирхошта юкъера кхетама болх тоабара боккха лоархIам болаш я культурни-сердалон учрежденеш. Цхьабакъда дукхагIа йолча хана цар шоай болх мела лелабу. Дуккхача юрташкарча клубаша массови болх вIашагIболлац, шера дукхагIа йолча хана чIега боаллаш хул царна, е шоаш беш бола болх кагирхошта фу ә‌ш а царна фу хьашт да а ца кьоастадеш лелабу, шоай берригa болх кинош хьокхарцеи халхараш деш сайренаш вIашагIъехкаши дIа а хьош.

Хаьдда тоабе беза культуран учрежденей болх, къаьстта юрташкарчар бар а тоабеш, болх тоабара тIехьа новкъостал де деза царна. Цунца боккха лоархIам болаш да Грознен дикагIа йолча творчески коллективаша юрташкарча районий культпросветучрежденешта шефство лелаелга.

Докладчико чIоагIа теркам тIабохийт школай, вузий, техникумий комсомольски организацей балха дешашта. Партийни организацеша кулгал а деш дукхагIа долча даькъе нийса вIашагIбелла лелабу цар комсомольцийи деша багIача берригача кагирхойи коммунистически хьисапе деша а къахьега а безам болийтара болх. Массаза а комсомольцаша толамца деша а деш кхыча кагирхошта хьокхам а лу.

Республикан дуккхача школай комсомольски организацеша хьинаре дакъа лаоац партеси правительствоси дешара заведенеш вахара гаргга озарна де лерхIа балхаш чакхдоахаш.

ХIаьта а дешара заведеней комсомольски организацей балха юкъе хIанз а дуккха кхоачамбоацараш да, цар болх дIамабехха лелац хIанз а.

Дукхача школашка, вузашка, техникумашка комсомольски организацеша мела лелабу комсомольцашка хьокхаме дешийтар духьа лоаттабу къовсам, цудухьа царех цхьабараш дешара тIехьа бусаш ба. Дукхача комсомольски организацеша геттара мелеи сакъердаме боацаши лелабу къахьегамах безам болийтара, дегIаца эхь-эздел долаш хилийтара кагирхошта юкъе лелабу кхетама болх. Цунца мара дашха йиш яц деша багIача кагирхоех цхьабараш физически болх дегаза хеташ хилар.

Цхьайолча школай дешархой юкъеоза‌ц дешара заведенешта, оборудованена ремонтъеча, цига цIеной порядоки оттаеча шоашта мога болх бе. Комсомольски собранешка кIезига дувц къахьегама лоархIамах лаьца. Дешара заведеней комсомольски организацеш мела бувзам болаш я предприятешца, колхозашца, совхозашца.

Кагирхошта юкъе беча балхаца цIенхаштта кхоачамбоацараш хиларо,— йоах дIахо докладчико,— хьахьокх комсомольски организацешта партийни кулгалдар ССКП XXI-ча съездо вайна хьалхашка оттадаьча декхараша яхача боарам тIа хIанз а ца латтилга.

Партен горкомашеи, райкомашеи, дукхача первични партийни организацешеи бе беза теркам бац комсомольски кадраш лахара а хьалкхеяра а, кагирхошта коммунистически кхетамца дуне довзара уйла чуйоссаяра, промышленни предприятейи, колхозийи, РТС-и, МТС-и, совхозийи производственни планаши социалистически декхараши кхоачаццдара хьинаре дакъа лаца уж юкъеозара.

Дукхача партийни комитеташеи первични партийни организацешеи комсомольски организацешта кулгалдара керттера а ше мара кхы йоаца а форма лерхI партийни комитеташкеи коммунистий собранешкеи цар отчеташка хьежилга. Наурскии, Надтеречнии, Сунженскии, Старопромысловскии партен райкомашеи партен Грозненски горкомои цхьан шера чухь цIаккха а шоай заседанешка ладийгIа дац комсомольски балхеи кагирхой кхетамца хьалкхебареи дешашка. Иштта да цхьайолча первични партийни организацешкара хьал а.

Комсомольски организацешта кулгалдара е езаш йола терко а ца еш партийни организацеша кагирхой кхетамца хьалкхебара а дикка пайда а луш цар болх бара а бола боахама кулгалхой бехктокхам айбац. ХIаьта цо ший аргIанна вуг цхьаболча боахамхоша кагирхошца хIара денна бувзам лоаттабар а царна эшар а, дага латтар а, довзар а шоай декхар ца лархIарга, къонача болхлоша а колхозникаша а дIадоладаь дика тIулакх мела хьаллацарга.

Нов. Фоменкос дувц республикан кагирхоша деррига хьинар тIа а дохийташ леладича мегаргдола а, леладе дезаш дола а, пайдан а, безам болаш а дола тIулакхаш. Заводашкеи, фабрикашкеи, промыслашкеи, стройкашкеи, кхашкеи, фермашкеи, клубашкеи, культуран цIеношкеи, бешамашкеи, паркашкеи кагирхошта корабоагIаргба сакъердаме болх, массанахьа а шоай низ дIакхоача новкъостал де могаргда царна вай юкъарча гIулакха.

Юххера а докладчико йоах:

— ХьатIаккхувш йоагIа тIехье хьалкхеяра масса а оагIонцара бола болх беш вай хьехам ийбе беза ССКП исторически XXI-ча съезда указанеех. Из болх партийнии, советскии, профсоюзнии, комсомольскии, кхыча общественнии организацей керттера теркам тIалатташ хила беза. Вай декхар да кагирхошта коммунистически кхетамца дуне довзилга Iалашде, хьинаре а кхетамца а коммунизм хьалъераш, доазув доацаш шоай даьхе езараш, коммунистически хьисапе баха а болх бе а ховш бараш хьалкхебе.

Хьалхара дош дувцаш пренеех къамаьлаш дир 13 саго.

Эггара хьалха къамаьл дир ВЛКСМ обкома секретара нов. **Голубовске.** Цо аьлар:

— Партен обкомо кулгал а деш областной комсомольски организацес цхьадола толамаш даьхад кхетамца хьалкхебара балха, боахам а культура а хьалъяра планаш толамца кхоачашъяра комсомольцаши берригa кагирхойи оарцагIа бахара.

Партен XXI-ча съезда решенешта жоп луш республикан кагийча нахеи маьхкарашеи шоашта тIаийцад къаьстта дола декхараш, хьинаре дакъа лоац ворхI шерара план кхоачашъяра юкъе. Республикан комсомольцашеи кагирхошеи къовсам болабаьб 100 эзар тонн доагам кходара, химен объекташтеи мехкдаьттан кердача площадаштеи шефство лелаелга тIаийду, къовсам лоаттабу 800 эзар оалхазараш, 40 эзар хьаккхарч хьалкхее, 25 эзар комсомольски гектараш тIара лакхара хьувкъам баккха, керда техника юкъейоалаяра, къахьегама овсарле лакхъяра.

ХIаьта а бакъде деза районий комсомольски организацеша а ВЛКСМ обкомо а шоай балха юкъе цIенхаштта дола кхоачамбоацараш а гIалаташ а хулийтилга. Тхона хIанз а дика тоабе мегадац берригa организаторски болх, мела дегIайоалаю комсомольски кадрай самодеятельности инициативеи. ВЛКСМ обкомои городийи районийи комитеташеи кхоачамболаш лелабац комсомольцашта юкъера болх, къаьстта первични организацешка. ВЛКСМ обкома болхлой хIанз а кIезига хул районашка, телеграммаш, директивни указанеш ахийтарца кулгалделга кастькаста леладеш да. Во латт комсомольски кадраша дешилга.

Кагирхой коммунистически уйланца хьалкхебара болх толамца дIабахьа новкъарло еш дола бахьанаш дувцаш нов. Голубовске белгалду, цхьабола боахама кулгалхой цу доккхача гIулакха юстаралаттилга, кагирхой ца кхетабелга.

— Республике дукха я кагирхой кхетамца хьалкхебе декхар дола общественни организацеш. Цхьабакъда цар беш бола болх вIаши барта боацаш бу. Цудухьа массане а низ тIабахийта безаш дола дуккха а дика гIулакхаш кхоачаш ца деш дус.

Берттерадар — кагирхой къахьегаме хьалкхебар да. ХIаьта а цхьайолча партийнии, комсомольскии, общественнии организацеша хIанз а порядок оттаьяц кхувш боагIа кагирхой балха дIанийсбара. Цхьайолча хана боахама кулгалхоша комсомольски организацеша шоашкар дехар кхоачаццдац, царна новкъостал дац.

Цудухьа республике дукха кагирхой ба пайдане къа ца хьегаш. Моттигаш я кулгалхой къона кадраш балха лакхъе кхераш.

— Пленуме дувцаш дола кагирхошца беш бола кхетама болх тоабарах дола дош,— аьлар ССКП Урус-Мартановски райкома секретара нов. **Амхадовс,**— вай республиканна къаьстта лоархIам бола дош да.

ХIанз а дукха леладу дIаяхача замах дисаь во гIулакхаш. Вайна эхь дале а, хIанз а боккхача наха юкъе хинна ца Iеш кагирхошта юкъе а долаш да дукха истий кхувлар, пхьенаш лехар, дынах тешилга. Цхьабола маIа нах кхалнахьа къахьегамах бах. Цхьаволча маIача сага цхьаккха а хIама хетац кхалсага халахетар де. Тамашийна хете а къьнара гIулакхаш леладеш партe боацараш хинна ца Iеш коммунисташ а кулгалду районий болхлой а ба. Республикан Лакхехьарча Совета Президиумо бакъахь дар дукха истий кхувларашта ду таIазар чIоагIагIа хилийтача.

Кагирхошта юкъе болх бара чIоагIа новкъарло ю дынах дисаьча гIулакхаша. Дыно йиIигашта бокъо лац школе аха. Цудухьа йиIигаша 5-ча классе яьлча школа ют. Районе геттара кIезига я лакхерча классашка деша ягIа нохчий йиIигаш. Оаха, дешара ха тинначара къаьстта класс хьайийллай, хIаьта а цо кIезига кхоачам бу. Маьхкарашта — горянкашта лаьрхIа школаш хьаелла еза, хIаьта иштта музыкальни школа хьаелла а еза.

Кагирхошта юкъе кхетама болх лелабара боккхо лоархIам болаш да кадраш лахар. Цхьабакъда каст-каста моттигаш хул цар дикалга хьежа доацаш гаргара хиларах балха ухийташ, кхааш ийдеш.

Кагирхошта юкъе кхетама болх бара чIоагIа новкъарло ю юрташка клубаш, культуран цIенош ца хиларо. Тха район республике йоккхагIчарех цаI я, хIаьта а культуран цIа а дац.

Республике дахача къамашта юкъера доттагIал чIоагIде деза. Из ба вай толамаш дахара тешам.

Дош лу къахьегама резервай управленен начальника нов. **Решетниковна.** Цо йоах:

— Республикан къахьегама резервай дешара заведенешка дешаш 3,5 эзар саг ва. Уж ба 16—17 шу даьнна кагирхой. Оаха кагирхой безам болийт физически къахьегамах, профессех. Дешархой къахьега Iомалу.

КIезига масалаш дац кагирхоша бокъонца къахьегама турпалал гойташ. Къахьегама резерваша дIадахача шера толамца кхоачашйир производственни дешар Iомадара плани ССКП XXI-ча съезда сийна тIаийца декхараши. Дешархоша совхозашта цIенхаштта новкъостал дир хьажкIаш чуэцаш, эзараш сомаш мах бола инструмент хьайир, шозза тIехкхоачашйир металлолом гулдара план.

1958 шера дийша баьннача берригнеца толамца дIаелар экзаменаш, дешара тIехьа ца бисар лаккхделар.

Кагирхой хьалкхебелга дикагIа леладургдар натахьа санна предприятей кулгалхоша, къаьстта стройкашка болх бе хьалаш оттадара дукхагIа йоакхо йоре.

Тха училищешка тайп-тайпара балхаш ду кагирхой кхетамца хьалкхебеш. ХIаьта а моттигаш я дешархоша дисциплина, общественни порядок телхаеш. Тха мастерашеи воспитателашеи дешархошца бу кхетама болх кхы а айбе беза. Цунца цхьана къахьегама резервай дукхагIа теркам бе беза партийнии профсоюзнии организацеша.

Юрта боахама министерствос, МТС-и РТС-и кулгалхоша, къаьстта Наьсарени Шалинскии районаша во кхоачашбу ССКП обкома бюрос нохчийи гIалгIайи кагирхой деша хьожабарах баь соцам.

Нохчийи гIалгIайи кагирхошта юкъе хIанз а дукха да къьнара гIулакхаш. Болх бе хала да училищешка къама кадраш кIезига хиларца. ЛоархIам болаш да, леха а леха нохчийи гIалгIайи къамах бола новкъостий культурно-кхетама болх лелабара директора заместителал, воспитателал, хьехархой хургбола кийчо йола нах училищешка хьожабар.

Къахьегамхой, къаьстта кагирхой кхетамца хьалкхебар,—аьлар ССКП Грозненски горкома секретара нов. **Зотовс,**— массаза а вай партес чIоагIа теркам беш хиннад. ССКП XXI-ча съезда решенеш тIа къаьстта йоакхо ю кагирхой хьалкхебара, цар тIехьален, уж духовни а физически а дегIабахкара.

Грознен кагирхоша, берригача советски ваха санна, массане къоаболъю съезда решенеш, хIаьта уж кхоачашъяра къовсам а лоаттабу. Города комсомольски организацеш хьинарегIа дакъа лувца яьннай пачхьалкхен а боахама а декхараш кхоачащдеча, цо дика гIо ду кагирхой коммунистически хьисапе хьалкхебара.

Цхьабакъда, ала йиш яц кагирхой хьалкхебара болх массанахьа а дика латт аьнна. Кхоачамбоацараш хилара бахьанаш да ВЛКСМ обкомо, горкомо, райкомаша, первични организацешта хIара денна кулгал ца дар, партийни организацеша кхоачамболаш комсомола теркам ца бар.

Комсомольски организацеша «доккха гIулакхаш» чакхдахара тIехьа а яьнна хIара денна бе ма безза болх бац кагирхошца, хIара сагаца. ЦIенхаштта кхоачамбоацараш хулийт коммунистически къахьегама бригадай цIи яккхара яхь лелаеча, хIаьта комсомольски организацеш бокъонца цу гIулакхага хьажац. Комсомол юстара латт бераш тIахьожам боацаш леларгдоацаш къовсам лоаттабар санна долча лоархIамерча гIулакха. Дукха моттигаш я бераша хулиганал леладеш а зуламаш деш а.

ХIанз а мела леладу комсомольцаша политически дешар Iомаделга. 5 эзар гаргга комсомольцаш дешара юкъеозанза ба. Цунна бехка партийни организацеш а я, хIаьта а бехктокхам тIера баккха йиш яц хIара денна политически дешар Iомадара гIулакх ца леладеча комсомольски организашта тIера а.

Каст-каста комсомольцаша шоай собранешка дика тIалоацамаш ду, дика гIулакхаш дIадоладу, цхьабакъда кхоачаш во ду. Комсомольски болхлоша боахама кулгалхошта культурни-сердалон учрежденешта чIоагIа критика ю кагирхоша сагот ду яхаш, сакъердаме гIулакхаш кIезига вIашагIдехк, кагирхошта культурни гIулакхаш делга во латт яхаш, цхьабакъда комсомольцаша шоаш цу хьакъехьа кIезига хIама ду.

Нов. Зотовс теркам тIабахийтар Грозне школаш хьалъелга сихде дезара.

Къамаьл ду НГIАССР Просвещенен Министр волча нов. **Цыганковс.** Цо белгалдир, укх дешара шера школашкарча хьехархой коллективаша а партийнии комсомольскии организацеша а дешархой хьалкхебара гIулакх тоадаь хилар. Производство Iомаеш итташ бригадаш хиннай школашка 1958 шера. Аххан замалахь колхозашкеи совхозашкеи балхаш даь 80 эзар труддни 600 эзар сом ахчеи даьккхад дешархоша.

ХIаьта а школайи халкъа образованен органийи балхаца дуккха доккхий кхоачамбоацараш да. Массанега а дешийтара хьакъехьа дола закон дизза кхоачашдаьдац.

Дешара тIехьа ца бусаш бола дешархой 86,8 процент хилар хьалхарча ах шера. Цхьайолча школашка во оттабаьб хьехама болх, цхьаккха бахьан а доацаш деша баха тIехьабиса, харцахьара гIулакхаш леладаь моттигаш я.

Во латт боккха хиннача наха дешар хьехара гIулакх а.

Укх шера республике болх беш йолча болхлойи юрташкарчеи кагирхой 64 школе дешаш ялх эзар саг совIIа нах ба. ВорхI шера йолча планах кхы а дегIайоалае лаьрхIад уж школаш. Ала дезаш да цхьайола болхлойи юрташкарчеи кагирхой школаш хьалхашка латтача декхарех хIанз а во лоархIаеш хилар. Дукха дешархой дIабувл дешара. ДукхагIа долча хьоале дешара шу доладуча ханна керда классаши школаши хьаелла яхаш оарц доахаш хул комсомола райкомаш, хIаьта цул тIехьагIа йицйоллийт цар уж школаш. Цхьаболча учрежденейи предприятейи кулгалхоша, партийнии комсомольскии организацеша теркал дац болхлойи гIулакахерча наьхеи дешар.

Комсомола Шелковской райкома секретарь волча нов. **Белогорцевс** дийцар пленуме дакъа лоацаш хиннарашта кагирхой коммунистически кхетамца хьалкхебара районни комсомольски организацес беча балхах лаьца. Комсомола райкомои первични комсомольски организацешеи шоай кертера декхар лоархI кагирхой къахьегам безаш хьалкхебар, шоаш хьалаьцача наькъа тIара ца боалаш болх дIабахьар, берригa нах цу балха юкъеозар. Цу гIулакха доккха новкъостал ду боккхагIчар, партийни организацеша.

1958 шера кроликаши боабашкаши кхее болабеннаб комсомольцаши кагирхойи. Дукха кагирхой хьожабаьб чабаний бригадашка.

Доккхий балхаш да школашка деш.

Комсомольско - кагирхой бригадаш вIашагIйохка еза йоах нов. Белогорцевс. Кулгалхоша дукхагIа новкъостал де деза кагирхой хьалкхебара. Ала дезаш да, кулгалхоша докладаши лекцеши кагирхошта кIезига ешаш хилар. Кагирхоша дIадоладаь дика тIулакх майрра дIакхаьха деза.

— Тха районерча комсомольцашеи кагирхошеи хьинаре дакъа лоац ворхI шера йола план кхоачашъеча, — йоах ССКП Веденски райкома секретарь волча нов. **Асхабовс.** — Iа дIаьхдалар бахьан долаш тоъал йоккхий халонаш хиннайоллашехьа а, хайра бежан ца долийташ доахан дика Iангара даьхар районо, пачхьалкхенга хьайбай продукташ йохка аьнна хьалхарча квартале тIаийца социалистически декхараш кхоачашдир. КIезига гIулакх даьдац цига тха кагирхоша а.

Цхьабакъда кагирхой хьалкхебара болх берригa а дика латтац. Кагирхошта юкъера хIанз а дIадаьннадац къаракъаш мелилгеи хулиганство лелаелгеи. Комсомольцаш а болаш бола къона а унахцIена а нах дукха лел физически къа ца а хьегаш, атта болх лехаш.

1958 шера ноябрь бетта партен райкома бюрос ладийгIар комсомола райкома балха хьакъехьарча отчетага, кагирхошцара болх тоабара тIаерзаяь йола дуккха моттигаш белгалъяьй. ДикагIа бола кулгалхой оттабаьб райкомо районни комсомольски организацена керте. Шеко яц, цу гIулакхаша кагирхошта юкъера болх тоабара гIо дергхиларах.

Цхьабакъда, ала доагIа, цхьаболча коммунисташа кагирхошта хьехам луш ца хилар, физически къахьегама юстара а бувлаш, хьакимал даккха гIерташ хилар.

Къаьстта теркам тIабахийта боагIа нохчехи гIалгIаехи бола кхалнах хьалкхебара. Моттигерча кхалнахах бола хьехархой хьалхагIа кийч а баь, кхоачащде доло деза из дош. Тха районера парторганизаци соахка йолаелар из дош кхоачащде. 7 шера а кхы дукхагIа а дийша хинна маьхкарий заочни институтеи педучилищеи деша бахийтар. Цхьабараш библиотекай, клубий заведующелла а иштта кхычахьа а хьожабаьб. ХIанз районе болх беш нохчий кхалнахах 16 учительница я, библиотекайи клубийи заведующеш болаш 10 йоI я. Юртсоветий председателаши секретараши, колхозий счетоводаши, школашка-интерваташка воспитательницаши, бригадираши, звеноводаши болаш а ба кхалнах.

Республике цаI мар йоаца нохч-гIалгIай кхалнаьха школа я Ведене. Цун декхар да республикан районашка балхаш дергдола кхалнаьха кадраш хьалкхеяр. Цхьабакъда, цу школено дикача хьалашка болх бу ала йиш йолаш дац. Цу школенна кадраш Iалашъянза а цига 11-гIа педагогически класс йилланза а яргьяц.

— Тха городерча комсомольски организацено цхьа ни‌къ болаш, керда саг, коммунистически общественни саг хьалкхевеча пайда дукхагIа лургболча тайпара лелабу ший болх,—аьлар ВЛКСМ Малгобекски горкома секретарь волча нов. **Зрянина.** — Тхога къайладахьа йиш яц городерча комсомольски организацено даь гIалаташ. Ды харцбеш йола лекцеш кIезига еш тхогахьа хIанз а. Кхоачамболлаш терко яц кагирхой физически хьалкхебара гIулакха. ЦIенхаштта тоабе безаш ба школашкара хьехама болх.

Цхьаболча боахамий кулгалхоша теркалдац кагирхой гIулакхаш, царна фу эш хац. Из да кулгалхой комсомольски собранешка, кагирхой вечерашка ца ухилга, кагирхошцара гIулакхаш кIезига хулилга. Масала, «Ингушски» совхоза директор вола нов. Кулбужев цхьаь-цхьан комсомольски собране хиннавац. Цхьаккха а хIама хац цунна кагирхой вахарах. Фу декхар оттадергда цо кагирхошта хьалхашка.

Уж тайпа моттигаш дукха я. Каст-каста моттигаш нийслу боахамашта хьалхле лелаечар комсомольски организацеш ца лоархIаш, къаьстта теркалъяц уж кагирхой балхаш тIа оттабара дешаш къоастадеча хана.

Дош лу комсомола Наьсарен райкома секретарь волча нов. **Боковна.** Цо йоах:

— Комсомольски организацеша чIоагIа лоархIам бу кагирхошта марксистско-ленински хьехам балара. Комсомола истори Iомадеш 8 кружоки текущи политика Iомаеш 6 кружоки вIашагIъеллай. Масса йолча кружокашка ССКП XXI-гIча съезда материалаш Iомаю.

Комсомольцаши кагирхойи хьинаре дакъа лоацаш ба боахама гIирсаш хьалдеча. Коммунистически къахьегама бригадаши коллективаши аьнна цIи тилла бокъо яккхар духьа социалистически яхье яьннай дуккха тракторни бригадаш. ХьажкIаш дукхагIа хьувкъаергйола звенош вIашагIъехкай. Звеношта шо-шоай лаьттан доакъош дIа а деннад кхашка ехкаш удобренеш а я.

ГIалгIай къамах бола маьхкарий коммунистически кхетамца хьалкхебара гIулакх во латт тха. ГIалгIай маьхкарий кIезига ийбу оаха комсомоле хьачу. Партийни организацеш хIанз а во хьож комсомольски организацей балхага, боагIача моттига тIаберзабац цар болх. Къона саг хьалкхевар хIара коммунисто ший декхар лоархIаргдола гIулакх даьдац цар. Шин шера цкъа мара дийцадац комсомола комитета балха хьакъехьара дош Наьсарен района партийни бюрос, из а, дийцад алийтар духьа мара а дийцадац.

ССКП обкома отдела заведующи волча нов. **Суховс** комсомола хьалхле лелаяра дешаш дувцаш чакхдаьккхар ший къамаьл. Цо белгалдир, партен Гудермесскии, Сталинскии, Первомайскии райкомаш, дуккхача партийни организацеша комсомольцийи кагирхойи чIоагIгIа йоакхо еш хилар. Масала, хадданза комсомола йоакхо ю Сунженски районерча «Путь к коммунизму» яхача колхоза партийни организацено. Кагирхошта эшачунга ладувгI, цар инициатива хьаллоаттаю, тIалатта боахама декхараш толаме кхоачашдара къонача колхозникий низ оарцагIбоах.

ХIаьта, партийни организацеша де доагIача тайпара массанахьа а доал дац комсомола. ЛертIа доацаш да, масала, укх цхьан шереи ах шереи цIаккха а Грозненски горкомо городера комсомольцаши кагирхойи хьалкхебарах а цар вахарах а дола дош ший заседанешка ца дувцар. Из во гIулакх караийца хиннад цу тайппара партен Октябрьски Старопромысловскии райкомаша а Грознерча дуккхача первични парторганизацеша а.

Нов. Суховс критика йир кагирхойи, уж балхаш тIа нийсбареи, цар вахареи кIезига йоакхо еш болча партийнии, боахамийи, профсоюзнии хьалхле лелераштa. Кагирхой вахара во йоакхо еш хиларца белгалбаьннаб «Красный молот» яхача завода директор вола нов. Колесникови партоорганизацен секретарь вола нов. Перепечаеви, крекинг-завода, Грозненски локомотивни депон совнархоза чуйоагIача тIиплош еча управленен подсобни йолча предприятей контораи, цхьайолча совхозий кулгалхой. Юрта боахама министр волча нов. Андреевс дуккха а шийна цIенхаштта критика яьиоллашехьа а кхыметтел эггара хиланза даргдоацаш дола гIулакх даьдац совхозий механизатораштa болх бара а аргIерча станашка салаIара а.

ЦIенхаштта кхоачамбоацараш хиннад кагирхойи комсомольцаши хьалкхебара хьалхле лелаеш партен Надтеречни, Шаьла, Наьсарен райкомашеи МагIалбика горкомои баьча балха юкъе. Уж кхоачамбоацараш дIадаха а кагирхой коммунисташха хьалкхебеш боккхача лоархIамеча балха лелаю хьалхле тоае а еза.

Партен Курчалоевски райкома секретарь волча нов. **Адсаламовс** хоам бир пленуме хиннарашка районерча къахьегамхошта а кагирхошта а ССКП XXI-гIча съезда исторически решенеш дIаиовзииташ партийни организацес баьча балхах. Кагирхой хьалкхебара йоакхо а еш, юрта боахам айергбола доккхий декхараш кхоачашдара комсомольски организацей берригa низ тIаоерзабу райкомо.

ДIахо белгалду ораторо кагирхой а берригa къахьегамхой а хьалкхебара балхацара кхоачамбоацараш, дIаяхача замах юхедисача воча гIулакхашта духьала идеологически къовсам лоаттабанза барг ца хилар. Районе культуран цIеноц хьалдарца а культурно - просветительни учрежденей болх тоабарца а дувзаденна массехк хаттар дир нов. Адсаламовс культуран министерствога.

— Къахьегамхой коммунистически уйланца хьалкхебара гIулакха боккха лоархIам болаш я культуран учрежденеш, — йоах НГIАССР культуран министр волча нов. **Татаевс.**—Цудухьа бахача наха эшаш долча духовни гIулакхашта дукхагIа теркам тIабохийт хIанз вай клубаша, театраша, киноша, библиотекаша, культуран кхыча учрежденеша. Укх тIеххьарча хана республике чакхдаьннад художественни самодеятельностага хьажар, тематически вечераш, концерташ, хаттарийи жопийи вечераш, кинофестивалаш, читательски конференцеш, и. кх. дI. ХIаьта а, йоах нов. Татаевс, республике дукха я ССКП XXI-гIча съезда оттадаьча декхарашка хьежжа шоай болх дIа ца хьош йола клубаши культуран кхыйола учрежденеши. Цу гIулакха керттера бахьан да кийчбаь болхлой ца тоъар а, дуккхача партийнии советскии органаша царна во доал деш а эсала гIо деш а хилар.

ССКП XXI-гIча съезда указанешка хьежжа дIахо а дегIайоалае еза къахьегамхой художественни самодеятельность. Республике хиннача художественни самодеятельностага хьажаро хьахьекхар Сунженски, Наурски, Наьсарен, Ножай-Юрта, Советски, Саьсана районашка из гIулакх ходаллал дика тоаденнадале а Урус-Мартановскии, Веденеи, кхычеи районашка самодеятельность кIезига дегIаенилга. Цун керттера бахьан да моттигерча партийнии, советскии, общественнии организацеша цу селла лоархIамеча культурно-просветительни балха кхоачамболлаш теркам тIа ца бахийтар. Самодеятельноста коллективашта новкъостал эш искусствон мастерашкара а. ЛоархIам болаш да бIарччача профессиональни коллективаша даь а ца Iеш, искусствон хIара болхлочо художественни самодеятельностана дика новкъостал делга. Художественни самодеятельноста коллективай болх хийра баьнна ца лелийтар духьа культуран министерствера, комсомольскии, физкультурнии, кхычеи организацешкара викалаш юкъе а болаш самодеятельноста художественни совет вIашагIйолла еза ха хьатIакхьачай.

Дувцаш латтача дешах лаьца къамаьл дир ССКП обкома секретара нов. **Чахниевс.**

* * *

Дийцача дешах лаьца решени тIаийцар пленумо кагирхошта юкъе беча хьехама балха декхараш белгал а деш.

ССКП Нохч-ГIалгIайн обкома VIII-гIа пленум

1959-ча шера юрта боахаме тIаийцаь социалистически декхараш кхоачашдарах

Цу дешах пленуме доклад йир ССКП обкома секретара нов. **Сагаевс.**

Докладчико белгалдаьккхар Рязански областерча юрта боахама къахьегамхоша доладаь дика патриотически гIулакх хьал а лоацаш, вай республикерча колхозашеи совхозашеи 1959-ча шера лакхара социалистически декхараш тIаийцаь хилар: фийг бола ялат дIадийнача дерригача латтах хIара гектара тIара 20 центнерал кIезигагIа доацаш ялат даккха, цу даькъе хIара хьажкIий гектара тIара 38 центнер фуалъяхача хьажкIий а йоаккхаш, колхозашкеи совхозашкеи доаккхаш дола дулх—2,2-зза, шура—1,3-зза, фуаш—1,5-зза дукхагIа хилийта, хIара Iаттагара 2250 килограмм шура яккха, яхкаш йолча котамгара 110 фуъ гулде, хIара устагIанна тIера 4,5 килограмм тха даккха, паччахьалкхенна дулх, шура, фуаш, тха дIадалара а дохкара а планаш ханал хьалха кхоачаш а тIехкхоачаш а е.

Партийни, советски, боахама органаша боккха организаторски болх лелабар бахьан долаш, соахка цу юкъа даьккхачул дулх 11 процентиш шура 12 проценти дукхагIа даьккхад республико укх шерарча кхаь бетта, 1820 тонн шуреи 345 тонн дулхи дукхагIа паччахьалкхенна дIа а деннад. ТIаийцаь декхараш кхоачашдара дика ка а йоалаш къовсам лоаттабу Шелковской, Сунженски, Грозненски, Наурски, Курчалоевски, Ножай-Юртовски районашкарча колхозашеи совхозашеи.

Ермоловски оалхазарий совхоз, Сунженски районера Кирова цIерахара колхоз, Шелковской районера Сталина цIерахара колхоз санна долча дикагIча боахамий опыт а йийцаь, новкъоста Сагаевс белгалдоах тIаийцаь декхараш кхоачашдара даькъе дуккхача районий, колхозий, совхозий балхех доахка кхоачамбоацараш. Масала, республикерча совхозаша 78 процент мара кхоачашъяьяц паччахьалкхенна дулх дIадалара а дохкара а йола квартальни план. Хьакхарч а доахан а кхабара, фуаш гулдара, паччахьалкхенга дохкара а дIадалара а планаш кхоачашъяьяц республико хьалхарча квартале.

Ховш ма хиллара, ха-ди чIоагIа дика этта доллашехь а, хьайбай продукташ яхареи кийчъяреи план кхоачаш а ца еш, кIезига ялат чу а дена, 8 миллион зе долаш чакхдаьлар Шалински районерча совхозашка 1958 шу. Бакъдараша фу йоах аьлча, соахка балхаш во леладаь хиларах хьакъал ца эцарал совнагIа, юрта боахама деш дола кулгал тIатIолла деш, совхозий экономика дегIайоалаяра а чIоагIъяра а йоахко ца еш ба хIанз а партен райком а цун секретарь нов. Донсков а, райисполком а цун председатель нов. Висаитов а. Хьайбай продукташ яхара а уж паччахьалкхенна дIаялара а даькъе хьалхарча квартале тIаийцаь хинна социалистически декхараш районе кхоачаш ца деш дисаьд.

Нов. Сагаевс белгалдаьккхар, алхха Шалински районера совхозаш хинна ца Iеш, дукхагIа йола совхозаш во балхаш деш хилар. Юрта боахама министр вола нов. Андрееви Министрий Совета председатела заместитель вола нов. Слюсареви эшшача тайпара дика доал деш бац совхозашта. Порядок оттае еза совхозашка, специалисташца, доале латтача кадрашца ужаш чIоагI а яь, даиман новкъостал де деза совхозий балха.

Дулх дукхагIа даккхара даькъе партен XXI-ча съездо хьалхашка оттадаь декхар кхоачаш деш къаьстта дукхагIа терко тIаяхийта езаш гIулакх да хьакхарч кхоабилгеи оалхазараш леладелгеи дегIадоаладар.

Хьакхий дулх дукхагIа даккхара даькъе тIаийцаь доккхий декхараш кхоачашдарна дикагIа вIаштIехьадаккха деза чуоттаялехьа хьакхарчаша цкъазза кIоригаш елгеи чу а оттадаь хьайбаш дорстаделга дикагIа вIашагIдоллилгеи.

Оалхазарий боахам сихха дегIабоалабара мел эша гIулакх долаш да вай республике. Фуаш гулдара, коа тIара оалхазараш дорстадара, паччахьалкхенна цар дулх дIадалара планаш кхоачашъе еза.

ТIаийцаьча декхарех республикера совхозаши колхозаши декхарийла я арахьа доажадеш а чуоттадаь а 24 эзар бежани 103 эзар устагIеи дорстадаь даккха. Iалаьмате сиха кийчо е еза доахан доажадара, сихдаь вIашагIдоккха деза къаьстта дола Iулаш, къоаста а баь балхаш тIа бахийта беза дика болх бовзаш бола гIокказаш. Хьайбаш дика дарстача лоама даьгIешка доажаде деза хьайбаш.

Дулх даккхара гIулакх чIоагIа дебадергдола молха да кроликаш лелаелга. Кроликаш дика лелае йиш йолаш я вай республикан дукхагIа йола районаш. Цудухьа хIара колхози совхози декхарийла я укх шерре а тIехь шоай кроликий фермаш хила.

ХIанз укх сахьате жа, доахан, хьакхарч яхка йолаеннай. Цхьаккха Iьыхар, Iаса, хурск ца йолийташ из гIулакх дика чакхдоаккхилга — чIоагIа лоархIам болаш декхар да. Цунца цхьана, ца соццийташ дIадахьа дезаш гIулакх да бахача нахагара контрактацех кагий а доккхий а доахан хьайделга.

Укх шера соахкарчул кIезигагIа шура йоахаш да дуккха боахамаш (Горячеисточненски совхозе — хIара Iатта керта 82 килограмм кIезигагIа, № 2 йолча баьца даарий-шурий совхозе — 42 килограмм кIезигагIа и. кх. дI.). Доахан дикагIа кхабарца а, царна деш дола Iунал тоадарца а, доахан аьхки арахьа кхаба дахийтарца а доахана шура сихха дукхагIа лургйола гIулакхаш динза даргдац. Къаьстта чIоагIа лоархIам болаш да хьайбашта хадданза мошача доакъара конвеер хулийтилга. Вай республикерча хьалех, район уллаш йолча моттигашка хьеж-хьежжаь, мошача доакъарийца хила йиш йолаш я Iан тIехь дIаювш йола культураш — рожь, мукх, кIа, бIаьсти дIаювча культурех — кен, хьажкIа, болакаш, соя, люцерна, судански буц, кабачкаш, шекар доаккха свеклаш, иштта кхыяраш а. Доахан арахьа дажача хана, къаьстта а даьгIенашкара баьцаш яьгача хана хадданза доаханна дика моша доакъар хургдолаш, из гIулакх нийса вIаштIехьа даккхара колхозаштеи совхозаштеи новкъостал де декхарийла ба юрта боахама специалисташ.

Юкъара хьайбай боахам сихха тоабара тIехьа къовсам лоаттабеча хана тIулакх мишта вIаштIехьа даккха деза аьлча, хIара колхозо, совхозо, районо итт-итт дийнахьа, бетт-бетта тIаийцаь декхараш кхоачашдергдолча тайпара вIаштIехьа даккха деза.

Кхашкара бIаьстен балхаш дIадоладеннад республике. Ялат, баьца дaараш, лаьттанца хьегача къих хьахула кхыйола продукташ яхара даькъе тIаийцаь декхараш кхоачашдара тIехьа лоаттабеча къовсама хоадам беш йола юкъ я из. ХIаьта а цхьацца йолча районашка лаьтта оахилгеи хIамаш дIаювлгеи дика лелац, дикагIа йола агротехнически ханаш тула а тулийташ ду уж балхаш. Укх гаргарча деношка хIара боахамо лаьтташ аьха доахардолаш оарцагIа яла еза юрта боахама Министерство райкомашцеи райисполкомашцеи цхьана.

Юртбоахама культураш дIаера а лелаяра а агротехника чIоагIа телхаю цхьацца йолча районашка. Масала, Шалински районерча совхозаш дикка гайна баьккхар зяба боаккхаш бола макха, дукха моттигаш я цар 10—12 сантиметр мара лаьтта кIоарга ца оахаш, дукхагIа йолча хана цар оахам хьоангIалаш доацаш ду, наькъа йистоши кхай йистоши ахац, гидуаргаш лерттIа квадраташ теркал а ца еш юв. ТIеха а йовкъаш йоахкийташ а оахамаш деш моттигаш хиннай Гудермесски районерча «Дружба» яхача совхозе а, и. кх. дI. Ерригача колхозашка а совхозашка а сихагI а дикагI а лаьтта ахеи ялаташ дIадеи дезаш да гIалатташ дола декхар. ДIае езаш йола хьажкIаш дика дIаювлга къаьстта чIоагIа терко тIаяхийта де дезаш гIулакх да.

ХьажкIаш дика хьувкъийтара а шортта мошача хьажкIий доакъар хилийтара а Iомаде а шерра балха юкъе доаладе а деза дикагIа болча хьажкIаш лелаерий опыт — Гейрбеков Ахьме а Зармаев Iаддал-СаIийта а иштта кхыча а звеноша леладу гIулакхаш.

Укх шера еррига хьажкIаш квадратно-гнездовой хьисапе дIае еза. Квадратно-гнездовой хьисапе хьажкIаш дIаювш йолча сеялкашта тIабожаш бола болх укх шера геттара дукха хилар бахьан долаш хьажкIаш дIаювлга тIехьа ца доалийташ дIадоладе а дика чакхдаккха а деза, ден сердал йолча ханах вIалла ха йоа ца еш.

БIаьсти ювш йола хIамаш дIаерца цхьанцхьан йоакхо е еза гурахь дIаювча културай а — из де йиш мел йолча метте удобренеш яхка а макха баккха а беза. Гурахь дувш дола ялаташ нийлха тIадаьннача моттигашка керда фу тIатасса а, хIаьта цхьацца йолча участкашка уж юха а аьха хьажкIаш, борц, кхыйола бIаьсти ювш йола культураш дIае а еза.

Ялаташ дика хьувкъийтара де дезача гIулакхех лоархIамера цхьа гIулакх да хиш дехкаш долча лаьттаех нийса пайда эцилга. Цудухьа дукха ца тоадеш сихха йистецаха деза хи хьарсамаш цIендареи гидротехнически гIишлошта ремонт яреи балхаш. Сеццаь хий дехкаш нах хила беза хIара боахам тIа.

Вай республико декхар тIаийцаьд 1959-ча шера 3643 гектарал кIезигагIа йоацаш сомий бешамаши 3694 гектарал кIезигагIа йоацаш комсий бешамаши дIайогIа, аьнна. ХIанзарчоа дIаегIараш 110 гектар сомийи 16,5 гектар комсийи бешамаш мара яц. ЧIоагIа вIаштIехьа доацаш гIулакх да, 200—400 а кхы дукхагIа а гектараш сомийи комсийи бешамаш шоай йоллашехь а, дуккхача колхозашеи совхозашеи сомий а комсий а бешамашкара балхаш из гIулакх дика ца довзаш а, из болх лелабе ца ховш а болча нахага лелабайташ хилар. Масала, Шалински районерча «Джалка» яхача совхозе 400 гектар хинна ца Iеш сомийи комсийи бешамаш я, цхьабакъда, сомий гIулакх довзаш вола специалист вац. Цудухьа цу совхозе дIаегIа гаьнаш Iунал доацаш, нийлхъенна я, гаьнаш йоIилга а сомий гаьнашта де деза иззамо кхы дола гIулакхаш а деш дац.

ХIанз керттера уйла тIаяхийта еза дIайогIаш йола гаьнаш дика хилийтараи царна хан-ханнахьа эшшача тайпара гIулакх дараи.

ХIанз республикерча цхьацца долча боахамашка доладеш да керда културaш лелаелга — свеклаш, тхьамка, хо. Колхозийи совхозийи кулгалхошта, специалисташта тIалатта декхар да уж культураш дIаювлгеи царна гIулакх делгеи цIенхаштта леладар, дог-уйла тIадахха караэца деза цар свеклаш, тхьамка, хо дика хьувкъийтилга. Иштта чIоагIа терко тIаяхийта езаш гIулакх да баьца даарий боахам дегIабоалабелга, республикерча къахьегамхошта кхоачамхиллал а башхабашха а баьца дaараш хургдолаши, хIаьта консервни промышленностана маэшша бедал хургйолаши.

Колхозашкеи совхозашкеи юрта боахаме къахьегаш Iалаьмате дукха болхлой ба. Балха овсарле геттара лакха йолаш къахьегара а, дика салаIара а царна эшаш дола хьал хилийта декхарийла я партен райкомаш, первични парторганизацеш, советски органаш, колхозийи совхозийи кулгалхой.

Ший доклад йистейоаллаш нов. Сагаевс белгалдаьккхар тIаийцаь декхараш кхоачашдарах каялга партийно-политически болх лелабарга хьежжаь хургда, аьнна. БIаьсти ялат дIадувлга тIехдика чакхдаккхара тIехьа, юкъарча хьайбай боахамо луш йола продукци дукхагIа хилийтара тIехьа, ССКП XXI-ча съездо хьалхашка оттадаьча декхарашка хьежжаь еррига юртбоахама производство цIахо а лакхъяра тIехьа лоаттаеча социалистически яхье хьалхаоттилга да партен райкомашкара, партийни организацешкара, берригача коммунисташкареи комсомольцашкареи эшар.

Моттигашкара отчеташ еш а нов. Сагаева докладах лаьца пренеех а 11 саго къамаьл дир.

Дош лу партен Курчалоевски райкома секретарь волча нов. **Санькойна.**

— Курчалоевски районерча юрта боахама къахьегамхоша,— йоах нов. Санькос,— шоай торонашка а хьежаь 1959-ча шера доккхий социалистически декхараш тIа а ийцаьд, хIаьта уж декхараш кхоачашдара тIабийрзза къахьегаш а ба.

Фу дуденнад районага хьалхарча квартале?

Еррига юртбоахама културaш дика хьувкъийтар духьа районерча колхозаша 4 дийнахьа макха баьккхар зяба, итт дийнахь аьха даьккхар бIаьсти аха деза лаьтта. Еррига хьажкIаш зяба тIа юв оаха дIа. ВIашагIъехкай хьажкIаш лелаергйола звенош, цу даькъе 15 механизированни а йолаш. Кхоачамхиллал дIае хьажкIаш районага йолаш я, гибридни дар мара фу дIа ца де а лаьрхIад оаха.

Районе дIае йолаеннай шекара свеклаш, 412 парникий рамана кIал дIадийнад тхьамкеи баьца дaараши. Дукха болх баьб сомий бешамий гIулакх эшшача тайпара вIаштIехьадаккхара.

Хьайбай боахам дегIабоалабара даькъе районо тIаийцаьча социалистически декхарех лаьрхIа да 1959-ча шера, 1958-ча шера даьккхачул дулх шоззеи шура 2,5-ззеи дукхагIа даккха, 1959-гIа шу чакхдоалача хана 2.500 юрта доахани 7000 устагIеи хилийта. ХIанзалехь а районерча колхозашка долаш да 2.234 бежани 6.395 устагIеи. Тешшаме ала йиш йолаш да ше тIаийцаь декхараш районо сийленца кхоачашдергхилар.

Латтача яхьаца хьалкхув механизаторий, полеводий, хьайбаш леладерий башха дика кадраш. Орджоникидзе цIерахча колхозе балхаш деш № 7 йолча тракторни бригада бригадир новкъост Бидигов районе эгтара хьалха йистеваьлар планах ше дIае еза гидуаргаш квадратно-гнездовой хьисапе дIайийна, хIаьта хIанз лоалахарча бригадашта новкъостал деш а ва из. Дика къахьег коммунистически къахьегама бригада яха цIи яккха къовсам лоаттабеш йолча СССР-а Лакхехьарча Совета депутат волча нов. Хамзатова бригадо, кийч а дань хьажкIаш дIаювргйолча кхай тIа кхо диллаь йолча звеньеваяс Эльтиевас. Шера 3200 килограмм шура яккха декхар тIаийцаьча Ленина цIерахарча колхозе доярка йолча нов. Тазбаевас укх дIабахача кхаь бетта хIара Iаттагара 578 килограмм шура яьккхай.

ДIахо нов. Санькос дийцар колхоза балхацарз кхоачамбоацараш. Цо гIо-новкъостал дийхар республикански организацешкара, къаьстта хьайбаш лоаттаду гIишлош хьалъяра а дехаш.

Партен Надтеречни райкома секретарь волча нов. **Коноваловс** соахкарчул дуккха а дикагIа лелаш лерхI района совхозашка кхашкара бIаьстен балхаш. 8—10 дийнахьа даь даьккхад бIаьсти де дезаш хинна 6543 гектар оахам, кхоачашъяьй квадратно-гнездовой хьисапе кен, мукх, гидуаргаш дIаера планаш. ХIанз укх сахьате йистедоалаш латт хьажкIаш дIаера деш дола кийчон балхаш, хержаь къоастадеш да дIадувш дола фу, кийчдеш да лаьтташ. ХьажкIаш дIае лаьрхIа дола хIара кха партен райкома, райисполкома бехктокхамерча викалаша совхозий болхлошцеи специалисташцеи акташ а увттаеш хьийду.

Паччахьалкхенна дулх дIадалара йола ший хьалхарча квартала план районо кхоачашъяьц. Хьайбаш кIезиг а ца долийташ, бIарчча шера план кхоачашъе совхозашка торо хилийта гIертарах хиннад из, яхаш, из дош доалшхаш бахьан доаладу нов. Коноваловс.

Дулх, шура даккхара а, фуаш гулдара а уж пачпачахьалкхенна дIадалара а план районо кхоачаш ца ярна нов. Коноваловс доаладаь бахьан пленуме хиннараша къоабалдаь тIаацанзар. Район тIехьайисара дола керттера бахьан да партен райкомо совхозашта доал дика деш ца хилар, фермашка а, совхоза боахама кхыча доакъошка а къахьегама дисциплина мела хилар, хьайбай хьурмат ца дар, Iунал во хиларах а, во кхабарах а Iалаьмате дукха доахан а хьакхарч а яйна хилар.

Саясановски районера юрта боахама къахьегамхой хьалхарча кварталера шоай социалистически декхараш толамца кхоачаш а даь, юрта боахама массадола тайпа продукташ яха а уж паччахьалкхенга йоакха а шоай шера дола декхараш лоархIамболлаш тIехкхоачаш дергдолаш болх беш ба, йоах партен райкома секретара нов. **Мизаевс.**

Толамаш даьха доллашехьа а, дIахо а колхозаш дегIайоалаеча цIенхаштта халонаш духьал увтт района, уж дIаяха республикански организацешкара цхьадола новкъостал а эш цунна. Масала, бIаьсти ялат дIадувлга толамца чакхдаккха, къаьстта сомий бешамашкара юхкаш дIаяха МТС-а кхы тIа а торакташ, плантажни нохараш, кхыйола машинаш эш. Жа леладелга дегIадоаладе колхозашта гаьнна дIадахийта жа доажаде даьгIенаш эш.

Нов. Мизаевс респотребсоюза критика ю районера торговли цо кхоачамбоацаш вIаштIехьа ца яккхарах, хIаьта цо иштта критика ю автотранспортеи шоссейни наькъийи управленен начальника нов. Кулявчинскена а Саясановски район республикански центраца ювзаргйолаш, наькъи дехкаш ду балхаш чехкка чакхдахара из чIоагIа юхагIерташ хиларах.

Нов. Мизаевс Министрий Советагара дех бании културaн цIаи чехкагIа даь даккха района новкъостал дар.

1959 шера тIаийца социалистически декхараш мишта кхоачаш ду дийцар дукха ха йоаццаш партен Сунженски райкома пленуме. Из дош дувцаш гучадаьлар толамаш даьха доллашехьа а, цхьайолча колхозашка цIенхашта дола кхоачамбоацараш хилар, йоах райкома секретара нов. **Чадовс.**

Доахана, жен, дахкача доахана хьакъехьа йола хьайбай боахам дегIабоалабара план 1 апреле кхоачашъяьй районо, цхьабакъда боабашкаш ебитара план чIоагIа во латт. Колхозашка хий сецаде еш йола моттигаш яь яхара гIулакх кхераме латт. Инкубаторца боабашка кIоригаш яха иолаялийтай, цхьабакъда уж лелае моттигаш хIанз а кийчъяьяц. Колхозашка хий сецаду ю моттигаш сихха яь йисте яха района бульдозерашцеи скреперашцеи новкъостал де деза. Из дех колхозаша совнархозагара.

Шура йоаккхилга лакхде хьалхарча квартале ше тIаийца декхараш кхоачашдир районо, соахка укх ханачул хIара Iаттагара 34 килограмм дукхагIа шура яьккхай. Цхьабакъда карагIдаьначох кхоачам хинна Iе йиш яц, цхьайолча колхозашка соахкарчул шура кIезигагIа йоаккхаш моттигаш хилча хIаьта а вета а. Боахама массадолча доакъошка шоаш тIаийца декхараш кхоачашдергдолаш хьайбашта ду гIулакх а уж кхоабилга а тоадеш я партийни организацешеи колхозийи кулгалхойи.

БIаьсти кхашка ду балхаш мишта лел дийцар нов. Чадовс. Дикача толамца лел уж. Квадратно-гнездови хьисапе ялат дIадув дика мастераш кийчбаьб районе, республикан кхыча районий механизаторашта а из гIулакх Iомадеш новкъостал де мотаргдолаш.

ЧIоагIа критика йир аратора ялата продуктай управленени цун хьалхле лелаеча нов. Гончаровнеи колхозаш дIаювча хьажкIашца а кхыча културaшца а во Iалашъеш хиларах.

Социалистически яхьа профсоюзнии боахамеи организацешa лелаеча хьалхленах дийцар ше къамаьл деш облсовпрофа председатела нов. **Сидельниковс.** Цо аьлар, ворхI шерара плани юртарча къахьегамхоша укх шера чакхдаха тIаийца декхараши кхоачаш а тIехкхоачаш а деча эгтара кертера дарех гIулакх да социалистически яхь оттаяр.

Цхьабакъда, цхьайола моттигаш нийслу боахама цхьацца болча хьалхле лелаераша социалистически яхь оттаяр духхьал профсоюзни организацей гIулакх лерхIаш. Из нийса дац. ХIаране дика кхетаду, нагахьа санна яхь лелаерашта из кхоачашъергйолаш дола дика хьалаш хилча мара тIаийца декхараш толамца чакхдарг ца хилар.

Оратора дувц, юртбоахама дуккхача предприятешка социалистически яхь оттаяр формально леладеш дола бакъдараш. Масала, Красноармейски совхозе хьокхамий Доска тIа тIаийца декхараш яздаьдац, хIаьта кхоачашдаьд аьнна яздаьраш кхо бутт хьалхара дараш да. Ермоловски птицесовхозерча шурий ферман болхлоша юкъера лаьрхIача Iаттагара 2100 килограмм шура яккха дош деннад, хIаьта цхьаболча доярказа алхха 1700 килограмм яккха мара декхараш тIаийцадац. Яхь чакхъяларах йола итогаш яц.

Цхьайолча ремонтно-технически станцешка а совхозашка а хьокхамий доскаш дац. Гудермесски совхозе социалистически яхь лоацаш увттаьча договорашка хьажац, коллективо тIаийца декхараш уж кхоачашде дезача наха малагIаш да ца ховш моттигаш каст-каста нийслу. Социалистически яхьа лелаеш йола хьалхле овлан тIара тоаяр, социалистически яхь хадданза хьожаши гIулакхаца йизза чакхйоаккхаши лоаттаяр да вай декхар.

ДIахо нов. Сидельниковс дувц хадданза болх беш йолча производственни совещанеех. Планаши тIаийца декхараши кхоачаш а тIехкхоачаш а деш лоаттабеча къовсаме лоархIам болаш хила еза уж, йоах оратора. Цу совещанеша дика болх беча гIулакхаш а во лелац. Цу гIулакха тIехь хьокхаме я № 6 йола жа кхоаба совхоз. Укхаза производственни совещанеша дувц производствон кертера дешаш: селекционни болх тоабар, жена тIера тха машинашца даккхар, кхыдараш а. Цо новкъостал ду коллективо шийна тIадехка декхараш толамца кхоачашдеча. Во болх бац хадданза болх беш йолча производственни совещанес Грозненски РТС-е а.

Боккха теркам тIабахийтар нов. Сидельниковс совхозашка къахьегам лорабара а кхерамах лоравалара техникан а дешашта. Цо аьлар производстве болх беча саг лозавеш а кхы доккхагIа дола во дар хулаш а моттигаш нийслуш хилар— кхерамах лоравалара техника вIаштIехьа йоаккхилга хьалхле лелаерашта шоай бехктокхаме гIулакх ца хетар да. Кхерамах лоравалара техникан инструктаж майоагIара ца йовзаш бола нах балха тIа бохийташ дIахо ла йиш йолаш гIулакх дац. Ала доагIаш да, цхьаболча специалисташта шоашта а йовзац кхерамах лоравалара бокъонаш.

Цхьайолча совхозашка къахьегама законаш толхадаь моттигаш а я. Цкъаза ца эшшашехьа а боагIача балхал совгIа болх байташ а нийслу.

Социалистически яхьа Iалаьмате боккха лоархIам дика бовза а бовзаш, профсоюзни организацеша шоай берригa низ тIабохийтаргба юртарча къахьегамхошта шоай социалистически декхараш кхоачаш а тIехкхоачаш а деш цар лоаттабеча къовсаме новкъостал дара.

Трибуне ва ССКП Наьсарен райкома секретарь нов. **Тумгаев.** Цо аьлар, Наьсарен районерча юрта боахама къахьегамхой социалистически декхараш шоашта тIа а ийца, уж кхоачашде тIагIертта къовсам лоаттабеш ба. Цхьадола толамаш хIанзехьа а даьхад цар. Масала, укх шерарча хьалхарча квартала шоаш тIаийца социалистически декхараш паччахьалкхенна дулх дIадалара хьакъехьа 240 процент, шура—139 процент, фуаш — 92 процент кхоачашдаьд.

Совхозий дуккхача фермашка хьайбашка хьожаш а уж кхоабаш а ду гIулакх тоадаьд, шура йоаккхилга лакхдаьд. Уж хьахиннад болхлошта шоай балха тIехь толамаш дахарах. Тха совхозий цхьайолча дикагIча доярказа кварталах цхьан Iаттагара 800—900 а кхы дукхагIа а килограмм шура яьккхай. ТIой-Юртарча отделенен шурий шоллагIча ферме къона а доккха а хьайба девна моттиг яц. Доахан дика тоаденна да.

ДIахо нов. Тумгаевс дувц кхашкара бIаьстен балхаш. ДIаяхача гурахьа зяьб кIезига аьхай районерча совхозаша. БIаьсти аха езаш 15 эзар гектар я. ХIанз еррига тракторaш из лаьтта оахаш я. ХIанзехьа а 5 эзар гектар аьха яьннай. Балха тIехь йолчарех цхьа хало я цхьайола тракторaш хий кхахьа балха тIера яха езаш хьлар. Цхьабакъда технически тоаяь ца хиларах машинаш сайца латташ моттигаш а нийслу.

Райкомо, райисполкомо, совхозий хьалхле лелаераша а партийни организацеша а къаьстта теркам тIабахийтаб хьажкIаш чIоагIа хьувкъийтара. Звенош вIашагIтехай, царна лаьтташ дIаденнад, хIанз лаьтта а дIаде фу а кийчдеш латт.

Нов. Тумгаевс бакъдир, Наьсарен района райкома, райисполкома, хIаьта иштта совхозий хьалхле лелаерашта яь критика нийса хилар. Цо аьлар, балха тIехь даьнна гIалаташ а кхоачамбоацараш а дIадоахаргда.

Къамаьл де дош лу партен Грозненски райкома секретара нов. **Филлиповна.** Цо пленума дийцар бIаьсти ду кхашкара балхаш мишта лел а хьайбай боахама хьалах лаьца а. Цо аьлар, районерча колхозашеи совхозашеи дика вIаштIехьа даьккха чакхдаьккхар кен, люцерна, гидуаргаш дIаювлга, хIанз хьажкIаш дIае кийчлуш а я. Из культура чIоагIа хьувкъийтара къаьстта теркам тIабохийт райкомо. ХьажкIаш лелаю еррига звенош вIашагIтехай, цар хIара звеньевой ССКП райкома бюрос чIоагI а веш. ХIара звеньевойца беседаш яьй. БIаьсти лаьтта ахара район кIезига-дукха тIехьайисай, цхьабакъда укх гаргарча деношка из болх йисте-м боаккхаргба оаха.

— Хьайбай боахама хьал дукхагIа дувца безам ба са, йоах нов. Филиппова. — Паччахьалкхенна дулхи шуреи дIаялара а уж цунга дохкара а кварталах йоагIа план кхоачашъяьй оаха. Цул совгIа укх шера хьалхарча квартале тха колхозашкареи совхозашкареи уж продукташ лоархIам боллаш дукхагIа кхаьчай паччахьалкхенга соахка цу хана кхаьча хинначул.

Оаха укх шерарча хьалхарча квартале соахка цу хана енначул кIезигагIа хьакхарч дIаеннай яхаш критика йир тхона укхаза. Из нийса да, гIулакх миштад аьлча, соахка оаха дIателар 73 килограмм йоала хьакхарч, хIаьта укх шера дIателараша 95 килограмм оз. Из бахьан долаш паччахьалкхено хьакхий дулх дукхагIа-м ийду хIаьта а. Хьакхарч чуоттаяь йорста е а уж пачпачахьалкхенна дIаяла а шоай дола декхараш кхоачашдар духьа районерча колхозашкеи совхозашкеи шерра дIадоладергда хьакхарчашта дарегIа йола помещенеш елга. Къаьстта аьлча, кхоаллен ергья, царна кIалха хьакхарч чуйохка клеткаш а увттаергйолаш.

Дулх а хьайбаех йоаха кхыйола продукташ а йоахилга лакхдеча боккха лоархIам болаш да дикагIа болча болхлой опыт дIайоаржаяр, йоах нов. Филлиповс. Цу хьакъехьа керттера дар да— нахаца бу болх. Цхьадола гIулакхаш даьд оаха. Къаьстта аьлча, коа тIара оалхазараш леладерий пхе дийнахьара семинар яьй оаха. Из семинар йир оаха дикагIа болча боахаме — Ермоловски птицесовхозе.

Республикан юрта боахама министерствон балха тIехь дола кхоачамбоацараш дувцаш оратора аьлар, цу министерствон болхлой шера шозза мара вIашагIкхетац совхозий хьалхле лелаерашцеи специалисташцеи — производственно-финансовой планаш увттаеши отчеташка хьожаши. Министерствон хьалхле лелаераши болхлойи совхозашка каст-каста хила а беза, юртарча къахьегамхошта хьдда новкъостал де а деза, цар шоаш тIаийца социалистически декхараш кхоачашдеча.

Ермоловски птицесовхоза директора нов. **Сухомлиновс** аьлар, партен XXI-ча съезда исторически соцамаш кхоачашдеш, хIанзехьа цхьадола балхаш даьд совхозаша. Фуаш гулделгеи шура йоаккхилгеи соахкарчул лакхдаьд оаха. Нагахьа санна дIадахача шера хьалхарча квартале яхкача цхьан котама кIалхара 36 фуъ гулдаь дале, укх шера хьалхарча квартале 40 фуъ гулдаьд. Совхоза болхлошта карагIдаьнна доккха хIама да хIанз тха яхкаш 8 эзар боабашк хилар. Юкъера лаьрхIача царех яхкача хIаранена кIалхара хIанзехьа а 30 фуъ гулдаьд оаха. 165 эзар фуъ кIоригаш яхийта инкубаце дахьийтад. ХIара денна 7 эзар боабашка кIориг йоаккх тхона. Уж дукха я. Цхьабакъда декхараш а дац тха кIезига. Укх шера 360 эзар боабашк кхее дош деннад оаха.

— Шоай дош кхоачашде шоашта могар дергда совхоза болхлоша, — йоах нов. Сухомлиновс. —Цхьабакъда строителаша духьале ю тхона. Нов. Осиповс хьалхле лелаеча «Сельстрой» треста 8 брудер е йолаяьяр тхона, цхьаккха яь а яьккхаяц. Боабашка кIоригаш мича хьоргья оаха. 35 градус йIовхал хургйолаш йола помещенеш ма езий царна-м.

Нов. Сухомлиновс дийцар кIоригаш чуоттаяь йорстаярах дола Iалаьмате боккхача лоархIамера дош. Цо аьлар, совхозе скрещивани а еш кIоригаш хулийт. Кхо бутт баьлча 1.200 грамм еза хул уж, вешта аьлча моллагIча кIоригел 250—300 грамм езагIа. ХIанз тха боахаме я дулха лаьрхIа йола шиъ ах эзар гаргга боргIалаш. Лоалахарча колхозашкеи совхозашкеи скрещивани яйта еза царца.

НГIАССР-а Министрий Совета председателa заместителa нов. **Слюсаревс** къамаьл дир чIоагIа лоархIам болча дешах, — хьакхарч чуоттаяь йорстае тIаийца социалистически декхараш кхоачашдарах лаьца. Цо аьлар, дулх доаккхилга лакхде тIаийца декхар кхоачашдулургдац толам боллаш хьакхарч ебаярца мара. Из-м кхетадеш а ма дий. Доаккхаш долча дерригача дулхах ах дулх хьакхий дулх да. Укх шера хьалхарча кварталера декхар хIама ца эшшаш хьакхий дулхаца кхоачашдаьд. Цул совгIа, шоллагIча квартале а вай хьакхарч мара кхыдола хьайбаш дац паччахьалкхенна дIадала.

Укх шера республикан колхозашеи совхозашеи тIаийца декхар да 120 эзар хьакха чуоттаяь йорстае аьнна. ДIадахача шера партен обкомои Министрий Советои хьакхарч лелаяра гIулакхаш дувцаш ше къаьстта бола соцам бир. Цу соцама тIа оттадаьдар республике хьакхарч лелаергйола доккхий балхаш де деза аьнна, хьакхий дулх дукхагIа а дарегIа а доаккхалургдолаш. Российски Федерацен Министрий Совето вай предложенеш могаяьяр. Цхьабакъда бардапровод йолча из тайпа цхьа боккха боахам-м биллаб. Цу совхозе хIара шера 20 эзар хьакха чуоттаяь йорстаергья. Шалински совхозе а хьакхарч кхоаба боахам буллаш латт, хIара шера 10 эзар хьакха чуоттаяь кхаба задани а йолаш. Иштта дола доккхий боахамаш дохкаргда Лермонтовскии Ингушскии совхозашка а.

Цхьабакъда, из соцам дика кхоачашбеш бац, йоах оратора. ХIаьта дуккхача районни организацей кулгалхошта биц а беннаб из. Цудухьа хьакхарчашта йола ахканара лагераш яц, дуккхача боахамашка самокормушкаш юкъейоалаяц. Каргалински районе ярстиита кхаба чуоттаяь ерригаш а 312 хьакха мара яц. Йорстае чуоттаяь кIезига хьакхарч я Грозненскии Сунженскии районашка а.

Хьакхарч кхеяра гIулакх Iалаьмате воча хьалтIа да Лермонтовскии Ингушскии совхозашка. Шоаш хиннача бесса зIамига юс цига хIанз а хьакхий фермаш. Иоккхий расходаш а дIаухийт, хIаьта дулх кIезига доаккх.

Шалински районерча Джалкински совхозе шин шера чухь хьакхий фермашта лаьрхIа цхьаккха а помещени яьяц, хIаьта йолаш хиннараш йохаш латт; цхьанне а ремонт яц царна. Иштта хьал да цхьадолча кхыча боахамашка а.

Хьакхарч лелаеча фермашта помещенеш хургйолаш гIулакхаш де деза. Моттигерча материалех дукха а дарегIа а йола помещенеши ахканара лагераши е еза. Материалий гIулакх дика латтац вай. Грозненски совхозо дIадахача шера цаI ах миллион кирпишк яьяр, хIаьта 800 эзар кирпишк е низ болча Сунженски районерча «Путь к коммунизму» яхача колхозо соахка 130 эзар кирпишк мара янзар. Болгарски хьисапе кирпишк еш духхьал цхьа Предгорни совхоз мара яц. Нов. Слюсаревс нийса долаш лерхIац, соахка республике яьча 127 миллион кирпишкех 1270 эзар кирпишк мара юрта боахамга ца кхачийтар.

Цул тIехьагIа къамаьл дир партен Шалински райкома секретара нов. **Донсковс.** Цо бакъйир партен Шалински райкомаи райисполкомаи яь критика. Цо аьлар, районерча совхозий йизза торонаш я шоаш тIаийца социалистически декхараш кхоачашдеи хIанз пайда ца луш хилар дIа а даьккха, боккха пайда боалаш йола совхозаш а хинна уж дIаоттаеи. Лаьттан тIара а хьайбаех а йоаха продукташ дукхагIа яха эшача ерригача торонех бизза пайда эцара де мел эша гIулакхаш дергда партен райкомои райисполкомои.

Пленуме къамаьл дир партен Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара нов. **Трофимовс.**

* * *

ЛадийгIача цу деша хьакъехьа пленумо боагIаш бола соцам бир.

Доазол дехьара

*

Укх шера Корейски Халкъа - Демократически Республике цхьа миллион тоннал дукхагIа чони, 800 эзар тонн болати, 4,2 миллион тонн аьшка рудаи доаккхаргда. Металлургически заводашкеи обогатительни фабрикашкеи увттаеш я керда производственни мощностеш.

СУРТА ТIА: ВIашагIйоллаш латта Мусански рудникерча обогатительни фабрикан оборудовани.

ТАСС.
Фотохроника.

*

„Аденауэра зама дIаялар"

БОНН, 9 апреле. (ТАСС). Малхбузерча Германен политически партеша, къаьстта оппозиционни яраша, чIоагIа ювцаш я Аденауэр ФРГ-а президенталла вахийта ХДС-ас яь решени.

«Аденауэр федеральни канцлераллара дIавалар — Аденауэра зама дIаяла йолаялар да», — яхаш язду «Социал-демократишер прессединст» яхача СДПГ-а пресс-бюллетено.

Аденауэра правительство халкъашта юкъерча гIулакхий кхохкам мелбара духьал гIерташ хилар белгал а даьккха, бюллетено дIахо язду:

«Боннана еррига Малхбузе шийна тIехьайоаккхалургья аьнна хетадалар ма Iовдалал я, укх тIеххьарча итт бетта мел хинна деррига хIамаш хинначул тIехьагIа, итт шу хьалхагIа санна, федеральни канцлера гIулакхаш лелалургда а уж дIахо дохьалургда а аьнна хетар ма чIоагIа Iовдалал я.

Цу хана цунна хийттараш малхбузерча паччахьалкхений политико маяххара дар. Цхьабакъда хIанз цун йола позици цун союзникий политически гIулакхашта духьал лерхIаш тIаийъю. Малхбузенна цхьа Ли Сын Ман тоъаргва; тхьовра Малхбузеннеи Малхбоаленнеи юкъе эттача дунен лоархIам болча эгара кхерамегIарча участкаца вувзавенна хиннача цу шоллагIачунгара эшаш хIама дац Малхбузенна».

«Социал-демократишер прессединста» белгалдоах; Аденауэр канцлераллара а ХДС-а председателаллара а дIаваларо цу партен хьалхле лелаерашта паргIато лургья, яхаш. «Керда федеральни канцлер моллагIа хуле а, ХДС-на де дага доахкараши цун гIулакхаши леладе дезаргда цун. Аденауэра зама йистеяларо дIабех керда нахи уйлаши, цо дIадех тIема кийчо еча хIанзарча боннски политикага хьожилга. Из Iалаьмате чIоагIа лазар деш хургда из политика лелаерашта», яхаш язду бюллетено.

Китаян кхашкара бIаьстен юхьера балхаш

ПЕКИН, 9 апреле. (ТАСС). Синьхуа яхача агентствос беча хоамах, хIанз мехкарча массайолча районашка хIана доладеннадац аьнна сихдаь дIаде доладеннад ялаташ а: бIаьстен юхе дIадув кIа, мукх, кен, хьажкIаш, гаолян. борц, технически культураш а: боамби, тхьамка, кхеш, лаьттанцара бIараш, кунжут. Къулбехьарча Китае кхашка дIадувш латт дуга.

Боамби дIабувш йолча районашка — Хуанхэ яхача хин берда йистошкеи Янцзы яхача хина къилбаседенгахьеи — дIаде боамбе ги кийчдеш йоахк халкъа коммунаш. Укх шера боамби дIабувш дола лаьтташ 660 эзар гектар тIаккхетаргда, хIаьта берригача мехкара 5 миллион тонн боамми гулбе лерхI планах дIадахача шера 2,85 эзар тонн мара ца гулбаьча.

Янцзы яхача хина лохехьарча оагIорахьа гаолян дIайийна яьннай, кастта дIайийна яргйолаш я из мехка къилбаседа - малхбоалехьа а— гаолян дIаювш йолча керттерча районе.

Тхьамка дIадувш йолча Китаерча районех керттера лоархIаш йолча Хэнань яхача провинце шин кIиранна 100 эзар гектара тIа тхьамка дIадогIа кийчлуш я халкъа коммунаш.

Ньясаленде хиннача событешка

АФРИКА. Ньясаленде дIахо а лоаттабеш ба колониализмана духьалара къовсам. 50-нел совгIа нацистски закон долча Центральни Африкан Федераце баха безам бац Ньясалендерча наьха. Дунен тIарча газеташа хоам бу цига цIий Iомехкадеш деча низех а нах чубехкаш латташ хиларах а.

СУРТА ТIА: Ньясалендера Блантайре яха керттера город. Английски салтий патруль я улица тIа гIолла дIаболхача африканцашка бIарг локхаш.

Тибетски автономни район йилла кийчо еча комитета заседани

ПЕКИН, 9 апреле. (ТАСС). Синьхуа агентствос хоам бир, селхан Лхасе Тибетски автономни район йилла кийчо еча комитета заседани хиларах. Из яр, комитет тибетски моттигерча правительствон гIулакхаш кхоачашде дIайолаенначул тIехьагIа хьалхара хинна заседани. Комитета председатела декхараш кхоачащдеча Партен - Эртне председателал а деш, хилар из заседани. Заседане бар кийчо еча комитета Лхасера берригa членаш, комитета тайп-тайпарча управленен, комиссей, отделий начальникаш.

Къамаьлаш даьраша массане а цхьа уйла йолаш бакъдир даьхенна а тибетски халкъа а моттигерча правительствос тийшаболх беш хинна хилар, цар иштта дIакхайкадир Паччахьалкхен совета приказ шоаш хьаллоацаш хилар. Тибетски халкъа кердача вахара юхь дIайолаяр даькъал а дийцар.

Группаш йолаш уж дешаш дийцачул тIехьагIа, заседане хиннараша цхьа барт а болаш, дуккха решенеш тIаийцар.

Хьалхара толамаши кхоачамбоацараши

Укх шера бIаьсти тIехьаялар бахьан долаш юрта боахамера болхлой декхарийла ба бIаьстен балхаш лоаццача хана чакхдахара берригa низ, торо оарцагIдаха а чIоагIа хьиларе къахьега а.

Уж декхараш дика ховш хьинар ца кходеш къахьега болабеннаб «Ингушски» совхоза 4-ча отделенерча Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета депутата Гуноев Iумарас кулгалдеча тракторни бригадера механизатораш.

Duххьашха цу бригадагара хоалур уж берригаш чIоагIа барт тайна, шоайла моллагI дола новкъостал де кийча хилар да. Цудухьа тIеххкхоачашъю цар массане а кхашкарча балхий нормаш. Механизатораша шоайла яхь лелаю, бакъда, царех хIаранена дика хет ший новкъосто мамогга дукхагIа лаьтта аьхача, сихагIа макха баьккха а ялат дIадийна а ваьлча.

— Коммунистически къахьегама бригада аьнна цIи тиллийта къовсам лоаттабеш ма дий тхо, — йоах бригадан учетчика Умаров Нурдина.— Тха хIаране балха толамо еррига бригада лерхIачунна гарга юг.

«ДТ-54» яхача трактора лаьтта ахара сменах йола норма 7,2 гектар я. Бакъдар аьлча, дикка хьинар тIадахийта болх бе езаш я из норма. Трактористаша Атаев Iалаудинеи, Бельтоев Махьмадгиреи, Пешхоев Рамзанеи, Алероев Мусаси шоай прицепщикашца Узиев Салауддинацеи, Додов Хьажбикарцеи, иштта кхычарцеи массаза а 8,5—9 гектар а кхы тIех а лаьтта оах. Алероев Iаьлас «Белорусь» яхача тракторца нормах 4,7 гектар лаьтта аха дезача метте 6 гектар оах, Джантимиров Мовлата ший прицепщикаца Умаров Iийсайца хIара сменах заданел тIех 14 гектара тIа макха боаккх. Дика тоаьлча техниках бизза пайда эцаро, цунна доагтIача тайпара гIулакх даро, балха ха махулла кIезигагIа йоаяро иштта толамаш доахийт механизаторашка. Кхашкара балхаш доладеннача дийнахь денз тракторашчу даьтта цар болх бечча метте дувтт, хIама а кхай тIа дуъ механизатораша.

ХIанз гидуаргаши хьажкIаши дIае кийчлуш ба механизатораш.

ХьажкIаш лелае бригаде 3 механизированни звено вIашагIъеллай. Царна керте латт дика товзал йола трактористаш Алероев Iаьлеи, Джантимиров Мовлати, Алероев Iийсаи. ХIара звеногa хьажкIаш дIае 125 гектар лаьтта а, «Беларусь» яха трактор а, квадратно-гнездовой сеялка а кхы йола юртбоахама машинаш а дIаеннай. Звеноша шоайла яхье а баьнна, хIара гектара тIа фуалъяхача 45 центнер хургйолаш хьажкIаш кхее аьнна дош деннад. Сихбенна шоаш хьажкIаш дIаювргйолча лаьтташка кхо дуллаш а, лаьтта тIоадал соцаеш а, дIаде хьажкIий фу кийчдеш а къахьегаш ба хьажкIаш лелаю механизатораш.

Дика къахьег механизатораша кен дIабувш а. Къаьстта дика хьокхамаш да Пешхоев Рамазана, Умаров Хьамарзий, Гуноев Илеза, Алероев Iаьлий.

Цхьабакъда, нагахьа санна, бIаьстен балхашца дукха кхоачамбоацараш децаре кхы а дикагIа хургдар механизаторий хьокхамаш.

— Ца хила тарлургдола кхоачамбоацараш дукха да, — йоах бригадира Гуноев Iумарас. — Царех керттера дар — тхона чIоагIа тиша трактор ялар да. № 32 йола «ДТ-54» я из. Дукха ха йоаю оаха каст-каста из тоаеш. Иштта я ХТЗ-7 а.

Бакълув бригадир. Цу тракторашта а норма еннай. ХIаьта уж дукхатIа йолча хана болх ца беш латт. Ший ханнахьа дIаде фу тIа ца дар бахьан долаш каст-каста сеце латт сеялкаш а.

Укх шера механизаторашa кхай тIа хIама дуилга вIаштIехьадаькхад совхозо. Из дика да! Бакъда, во да совхоза директора заместитела нов. Гетагажевс ханнахь гIайгIа а яь хий леладе хIама, пхьегIаш а даа хIама а дIаоттаде шкафаш, эшаш йола кухонни инвентарь а Iалашъяь ца хилар. Бригаде цхьаккха гIанд дац.

Полевой стане радио яц, ханнахь керда газеташ дахьац, лозунгаш а, гойтара агитаци а яц. Из кхоачамбоацар совхоза парторганизацен секретара нов. Цицкиевна дIадоаккхалургдолаш да.

Нагахь мара бригадашка хилац рабочкома председатель нов. Саутиев. Цун мара кхы хьан декхар да механизатораштеи бригадаштеи юкъе социалистически яхь вIашагIйоллар. Бакъда, из вIашагIъеллаяц.

Уж кхоачамбоацараш лов ССКП МагIалбика горкома болхлоша а. Горкома агитацени пропагандани заведующи вола нов. Воронкин кхашка гуш вац.

Партен горкома болхлой а, «Ингушски» совхоза кулгалхой а декхарийла ба шоай декхараш ший лертIа кхоачашде а, уж кхоачамбоацараш цIендаь дIадаха а.

П. ГАГИЕВ.

Дика ший гIулакх довзаш ше волга хьахьекхад Горячеисточненски совхоза Терски отделенен ветеринарни фельдшера Музаев Януда. Из къахьегарца белгалваьннилга ховргда укх масалах: цхьан сезонах 20 эзарзза хьакхарчаштеи эзарзза доаханнеи прививкаш ю цо. Цудухьа инфекционни лазараш хиннадац отделене фермашка укх тIехьарча шерашка, хIаьта деттача доаханна шура тIа а кхийттай. Кагийча хьайбаша сихагIа дегI дахь.

Дика болх бар бахьан долаш дуккхаза совгIаташ а хестора грамоташ а тийннай Музаевна.

Сурта тIа: Музаев Януд операци е кийчлуш воалл.

Куимова сурт.

Укхаза новкъостал эш

Укх шера дIаювш йола пропашной культураш (гидуаргаш, хьажкIаш) дукхагIа долча даькъе, къаьстта уж дIае йиш йолча моттигашка, квадратно-гнездовой хьисапе дIае лаьрхIа я. Цу тайпара уж культураш дIаеро торо хулийтаргья тIехьагIа царна оасарде дезача хана, культиваци еча хана царна аттагIа гIулакх де, дукхагIа пайда эцаш цу кхашка механизмаш лелае сихагIеи ший ханнахьеи оасарах кхаш цIенде, лаьтта дикагIа кIаьдде. Цу гIулакхо вIаштIехьадоалийтаргда цу культураштa доал делга наха аттагIа хилийта а, цунца цхьана уж дикагIа хьувкъае а.

Из лоархIамера гIулакх укх шера хьалхара дIадоладаьд Назрановски районерча совхозашка.

БIаьстен балхаш доладалалехьа дикка хьалхагIа районера берригa агрономаш Серноводске хиннача республикански семинаре дакъа лоацаш хиннаб. Цига квадратно-гнездовой хьисапе пропашной культураш дIаера теоретически курс дика хьийхай царна. Бакъда, теоретически дешарах из практикаца чIоагIдеш ца хилча пайда балац.

Ялат дIаде болабелча дукха холонаш духьал яьлар механизаторашта. Масала, «Назрановски» совхоза Пхьиле-Къонгий юртарча отделенен агронома нов. Плиевна теори дика хой а квадратно-гнездовой хьисапе ялат дIадувча чIоагIа эшаш йола эккер а боагIача тайпара нийса са болаш вIашагIйолла вIаштIехьадаланзар, цудухьа ялат дIаде болабелча нийса квадраташ хилацар.

Уж кхоачамбоацараш цига нийсдалара бахьан да цIаккха а механизаторашa практически из болх баь ца хилар. Цудухьа сеялкаш ялат дIаде йолалуча хана дукха ха оехьа йов цига.

Ала дезаш да, цу балха кIезигдукха опыт йола агрономаш болча цхьа йолча отделенешка из гIулакх дикагIа лелалга. Царех я, эгара хьалха, Яндарера отделени (агроном Дзейтов). Цхьабакъда из торо йолаш яц «Назрановски» совхоза цу тайпара культура дIае йолаеннача а, дIайолаяла кийчъяьяьннача отделенешка а.

Нагахьа санна кхы ха дIа ца а йохийташ доагIача тайпара царна новкъостал ца дой из лоархIамера гIулакх дохар кхерам болаш да. Из новкъостал царна де вIаштIехьа даргда лоалаха уллача Сунженски районера квадратно-гнездовой хьисапе ялат дIадувлга дика Iомадаь механизатораш цига хьа бехарца, е кхашка болх бечча практически семинар ярца.

Цу гIулакха уйла е а сихагIа цунга хьажа а декхарийла ба Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама Министерствон болхлой.

К. СУЛТАНОВ.

Кхашка дийнахьа кино хьокх

Наьсарен района культуран отдела заведующе стола тIа уллача кизга кIал доахан фермашкеи, тракторно - полеводчески бригадай станашкеи дийнахь дола кино хьокхара оттаяь график улл. Графико хьахьокх дийнахьа кино хьокхаш йола киноустановка тIалатта «Газ 51» яха машин малагIча юрта яха еза.

Апрель бутт хьахилча денз хьа цIаккха графика тIара ца йоалаш «Назрановски» совхоза отделенешка кинош хьокхаш чаккхъяьннай из машина.

Ший болх безаш а, дика ховш а волча киномеханика Оскановс дика хьокх кино-журналаш. Мотор бехс, я лента хьаьде киножурнал ца хьокхалуш цIаккха а висавац из.

Хьокхаш дола киножурналаш тайп-тайпара хул. Къаьстта боккха безам болаш хьож механизатораш Ачхой-Мартановски районе хиннача къамий доттагIлен цIейх лаьца долча киножурналагеи, «МТС мастерски» яхачунгеи. Хьалхарча киножурнала тIа нохчаштеи, эрсаштеи гIалгIаштеи кхыча вай республике дахача къамаштеи юкъерча доттагIалах дувц. ШоллагIа дар Украинера дикагI йола МТС бIаьстен балхашка кийчъяларах да.

Цу журнала тIа шоай балхаца дола цхьадола кхоачамбоацараш дIададахара чIоагIа новкъостал дергдола дукха пайдане хIамаш холу механизаторашта.

13-ча апрелера денз 18-ча апреле кхаччалца дийнахь кино хьокхаш йола киноустановка тIалатта машина Первомайски районерча юрта боахама къахьегамхошта кино хьокха йода. Цул тIехьагIа бархI дийнахь МагIалбика районе а гIоргья из, цигарча механизаторашта кино хьокха.

О. БУЗУРТАНОВ.

Тха педагогически практика

Нохч-ГIалгIай педагогически института шоллагIча курсера студенташ Грознерча № 21 йолча школе педагогически практика дIахьош ба. Доккха новкъостал ду тхона тха кулгалхочо — къонача педагога Хуновас. Тхоашта ца ховр, тхоай де дезар цунга хоатт оаха. Шийга хаттара чIоагIа гIадъяхе, массаза а тхона дика хьехам лу цо. ПхелагIчеи, ялхлагIчеи, итталагIчеи классашка воспитательни болх ба тха групперча студенташа бер. Болх дика дIахьу 10-ча классашка практикантaш болча Берсанов Iумарас, Мамилов Суламбика, Татиев Хаважа Гамурзиева Фатимас, 6-ча классе практикантaш болча Мамилов Iабдурахьмана, Медов Якъуба, 5-ча классе практикант волча Мальсагов Абос.

6-ча «А» классе воспитательни болх дIахьош бола Костоев Башири Альдиев Махьмади 26 марта шоай классаца металоллом гулде бахар. Дукха металоллом гулдир цар цу дийнахь. Цох тарра кхыдола балхаш а ду оаха школьникашца. Дешара тIехьабисарашта новкъостал ду, пенгазеташ арахец, дешархой даьшцеи ноаношцеи къамаьлаш ду. Цул совгIа наг-нагахьа экскурсе а культпоходе а ух тха студенташ — практикантaш дешархошца. Масала, 30 марта 10 классашка практикантaш бола Мамилов Суламбики, Берсанов Iумари Черноречьерча хьунагIа дешархошца походе бахар. Царца яр 10 «Б» класса кулгалхо а. ЧIоагIа сакъердаме хилар из поход.

Дешархой каникулех дIахийцача а сацийтанзар практикантaша шоай воспитательни болх. Иштта шоай руководитель йолча А. А. Хуновга хаьтта а хаьтта, школан директорца барта а баха школе 31 марта 10 классашкарча дешархошта салоIамеи халхареи вечер йир Мамиловси, Берсановси, Татиевси, Гамурзиеваси. Дика чакхъяьлар из вечер. Директора а классий кулгалхоша а раьза хинна баркал аьлар студенташта.

Иштта дIахьу оаха тхоай педагогически практика. Воспитательни болх дикагIа бовзара чIоагIа пайда лу тхона практико.

Х. БАЛАЕВ,
Нохч-ГIалгIай пединститута II-ча курсера студент.

ХIара цIеннах гаьнаш дIайогIа

Дукха ха яц Наьсарен районерча юрташка, шоаш баьхача моттигашка, нах цIабаьхка. ХIанз а 2 шу даьннадац. Дале а районерча юртий сибат хувцалуш латт. ЦIеношта кIир тохаш, ковнаш цIендеш, наIараштеи, кораштеи басараш хьокхаш, боахк нах, чIоагIа лоархIаме да бахача наха, дилла а фо цIена латташ йолча, IиндаргIа деш йолча гаьнашца юрташ хозъяр. Iуйранна улицах хьалволавелча ший беша сихвенна кIоагаш доахаш воаллаш саг холу, балха вахалехьа, гаьнаш дIайогIаш. Улицах чакхвалалехьа бIарга гу хьона тIаьнкIалха гаьнаш а йоахкаш боагIа боккхий кхалнах, бераш, можамаш яьнна къонахи. ХIаране а безам ба бIаьстен ха дIаялалехьа, ший ханна гаьнаш дIайогIа.

Наьсарен района къахьегамхой депутатий исполнительни комитето ший оагIонгахьара чIоагIа терко йир гаьнаш дIайогIара гIулакха. Юртсоветий председателаши, организацешкара кулгалхойи гул а баь, хIара юрта а организацес а дIае езача гаьнех хоадам болаш задани елар. Из гIулакх дег тIара раьза болаш тIаийцар Наьсарен районерча юртбоахама къахьегамхоша.

Юрташка бахача нахага а, организацешка а йоахка 2 эзар сомийи, 3 эзар декоративнии гаьнаш енай Наьсарен района коммунальни отдело арахьара тIа. Наьсаре керда юллаш латтача швейни фабрико а енай 7600 га, царех дукха гаьнаш дIа а егIай.

Гаьнаш дIайогIар гIулакха дика оарцагIа яьнна къахьийгад Наьсарерча юкъерча школо, кирпично-черепични завода, «Ленина байракх» яхача газета редакцес. Лакхе ювцача организацелла тIехьа ца юсаш гаьнаш дIайогIаш я юрташ а. Царех я Пхьиле-Къонгий юрти, Наьсар-Кертеи, кхы дуккха яраши.

Цу халкъо доладаьча лоархIамерча гIулакха гIо деш хила еза юртсоветаш.

Л. ПЛИЕВА,
Наьсарен райисполкома председателa заместитель.

Хоза хургья техникум

Наьсарен зооветтехникума студенташа учхозе а, шоаш дешеи бахеи моттигаш цIена лелаеш а дукха балхаш ду. ХIанз, бIаьсти яьлча кхы а болх корабир студенташта. Техникума гонахье хоза хилар — из массанена а дезар да. Цудухьа чIоагIа барт тайна, цхьа дезал санна, гонахье цIенъе болабелар уж. Къаьстта дика къахьийгар ветеринарни отделенен классни кулгалхо Чаркасскин Петр Федорович волча 1-ча «Б» курсерча студенташа.

Техникума гонахьа 600 га дIайогIаргья баха укх бIаьсти. Кастта чIоагIа хоза а безаме а хургья тха техникум.

В. ЦЕЧОЕВ,
Наьсарен зооветтехникума 1-ча курсера студент.

Тахан республикан газеташ тIа

«Социалистически декхараш кхоачащдара тIехьа хадданза къовсам лелабе» яхаш я тахан арадаьннача **«Ленинан некъ»** яхача газета передовой.

Иштта цхьоалагIча оагIон тIа кепа теха я кхашкарча балхашта хетаяь материалаш, царех я корреспонденцеш «Дика ремонт яь хилча» «Шерра доладеннад бIаьстен балхаш» «Баьца дaараш дика хьувкъийтара къовсам лелабу» иштта кхыяраш а. Цу оагIон тIа я «1-ча Май сийна», «1-ча Майна совгIат хургда», «Иштта болх бу Мдалов Сайпуддина», «Доярка Солтаева Зина» яха статьяш а.

ШоллагIча оагIон тIа кепа теха я ССКП обкома пленума отчет.

«Коммунизми паччахьалкхеи» яхаш я кхоалагIча оагIон тIара подвальни статья. «Кхоачам хиллал хьайбай продукташ яхара тIехьа» «Мишта кхее еза кIорагиш» яха статьяш а «Коммунистически къахьегама бригадай болх а вахар а» яха репортаж а я цу оагIон тIа.

4-ча оагIон тIа доазол дехьера хоамаши, хIаьта тайп-тайпара информационни материалаши я.

«Коммунизм хьинаре хьалъергьяраш кхебе» яхача передовой статьяца долалу **«Комсомольское племя»** яха газет.

Газета тIа кепа теха я ССКП обкома пленума отчет.

«ДоагIача тайпара накъа гIоргда вай. «ЦхьоалагIча Майна» яхача рубрика кIал массехк подборка я. Газета тIа кепа теха я «Коммунистически хьалхарча субботника 40 шу дизарах» яха статья а.

Газета тIа дувц Гвардейски совхозе хьажкIаш дIаерах а Советски районе сомий бешамаш дIайогIарах а.

Мукъача денах йола оагIув а я газета тIа.

Грозненцаш котбаьлар

8-ча апреле Грознерча Орджоникидзе цIерахча стадионе Ленинградера «Трудовые резервы», Грознера «Терек» яха командаш футболах лайзар. ЧIоагIа хьинаре хиннача къовсаме счет 1 : 0 йолаш Грознен футболисташ котбаьлар.

Сурта тIа: «Трудовые резервы» (Ленинград), «Терек» (Грозный) яха командаш футболах ловза йолалу ха.

П. Лазарев.

„*Къамаьл ду* Грознера..."

Радиопередачай программа

12-ча апреле: Iуйранна: 7 сахьати 20 минути яьлча — «Грозненский рабочий» газета обзор (эрсий меттала). 7 сахьати 35 минути яьлча — информацеши объявленеши; 7 сахьати 45 минути яьлча — «Ленинан некъ» газета обзор (нохчий меттала); 8 сахьати 20 минути яьлча — «Сердало» газета обзор (гIалгIай меттала); 8 сахьати 35 минути яьлча — литературни передача (нохчийи гIалгIайи меттала); 9 сахьати 30 минути яьлча — радиоладувгIархой заявкех оттаяь йола иллейи ашарийи концерт (нохчийи гIалгIайи меттала).

13-ча апреле: Iуйранна: 7 сахьати 20 минути яьлча — радиоладувгIархой медицина хьакъехьа долча хаттарашта дола жопаш (эрсий меттала); 8 сахьати 20 минути яьлча — естественно-Iилман гIулакхех лаьца беседа (нохчий меттала); 8 сахьати 35 минути яьлча — пионераштеи школьникаштеи передача (гIалгIай меттала); 8 сахьати 50 минути яьлча — информацеши объявленеши (эрсий меттала); 9 сахьат даьлча — нохчийи гIалгIайи музыкан концерт.

Сайранна: 17 сахьат даьлча — «Социалистически законаш чIоагIдар — вай демократи дегIаяр башхало» яха беседа (эрсий меттала), 17 сахьати 20 минути яьлча — «Агитатoраш ара кхашка» яха передача (гIалгIай меттала); 17 сахьати 35 минути яьлча — нохчийи гIалгIайи музыкан концерт; 18 сахьат даьлча — «Ермоловски дахчах хIамаш хьаераш» яха передача (эрсий меттала); 18 сахьати 20 минути яьлча — керда хоамаш (эрсий меттала); 18 сахьати 40 минути яьлча — кагирхошта передача (нохчий меттала), 19 сахьат 30 минут яьлча — керда хоамаш (нохчий меттала); 19 сахьати 45 минути яьлча — музыкальни антракт; 19 сахьати 50 минути яьлча — керда хоамаш (гIалгIай меттала).

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Тахан кинотеатрашка

«Челюскинций» цIерахча кинотеатре Йоккхача зала чу — **«Киевлянка»** (1—2 сери цхьана).

Долалу 10, 1.35, 5.10, 8.45.

Кагийча залашка: зал № 1 **«44»**. Долалу 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30. Зал № 2. Берий сеансаш **«Дошо дIоагIилг»**. Долалу 9, 11. Зал № 3 **«Тха воI адвокат ва»**. Долалу 1, 3, 5, 7, 9. Берий сеансаш **«Златовласка»**. Долалу 9.15, 11.15. **«44»**. Долалу 1.15, 3.15, 5.15, 7.15, 9.15. 13-ча апреле денз ерригача залашка — **«Фатима»**.

«Родина» яхача кинотеатре

Берий сеансаш **«Белоснежка и 7 гномов»**. Долалу 9 сахьат даьлча. **«Тайгерча подснежника ха»**. Долалу 10.40, 12.35, 2.30, 4.25, 6.20, 8,15,

«1-ча ранга капитан». Долалу сайрийна 10.05 сахьат даьлча.

РЕДАКЦЕН АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица 23. ТЕЛЕФОНАШ: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхамеча секретара — 2-25-72; корректорске — 2-30-91; партийни вахареи экономикани отделий — 2-25-72

СФ01261. 1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, НГIАССР, г. Грозный, Революцен проспект ,30/3. Заказ № 2339.